

Den 9. september 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af
Statsfængslet i Vridsløselille
den 10.-12. november 2008

ENDELIG

J.nr. 2008-3471-628/PK

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.	4
2.1.	Igangværende arbejder	4
2.2.	Udskiftning af vinduer og opførelse af en ny gymnastiksal/sportshal	6
2.3.	Observations- og sikringscelle på A 1	7
2.4.	Den generelle vedligeholdelsesstandard og vedligeholdelses- standarden i gymnastiksalen.....	7
3.	Væsentlige bygningsmæssige ændringer mv. siden inspektionen i år 2000..	8
3.1.	Renovering af baderum i B 2 og B 3	8
3.2.	Kondihuset	9
4.	Ny struktur	9
5.	Nyt intranet mv.	10
6.	Møde med talsmandsgruppen	11
6.1.	Belægning – langtidsindsatte/korttidsindsatte.....	11
6.2.	Størrelsen af tv-leje mv.	13
6.3.	Fællesskab på tværs af afdelingerne	14
6.4.	Uddannelse og beskæftigelse	15
6.5.	Købmanden	18
6.6.	IP- telefoni	20
6.7.	Talsmandsordningen og dennes funktion	21
7.	Samtaler med enkeltindsatte.....	22
7.1.	Udvidelse af åbningstiden for det fælles køkken på afdeling B 2	22
7.2.	Biblioteksbetjening af særafdelingerne	22
8.	Besøgsforhold mv. –	23
	herunder besøgendes indlevering af effekter til de indsatte	23
9.	Personaleforhold	25
9.1.	Arbejds miljø, jf. Arbejdstilsynets påbud af 19. september 2006	25
9.2.	Sygefravær - langtidssygemeldinger.....	26
9.3.	Rekrutteringsproblemer	26
10.	Møde med statsfængslets socialrådgivere.....	27
11.	Indsattes håndbog – vejledning om klage til Folketingets Ombudsmand.....	28
12.	Gennemgang af rapporter	29
12.1.	Sikringscelleanbringelse	29
12.1.1.	Indledning.....	29
12.1.2.	Retsgrundlag	30
12.1.3.	Betingelser	31

12.1.4.	Begrundelse mv.	31
12.1.5.	Magtanvendelse mv.	33
12.1.6.	Kompetence mv.	33
12.1.7.	Undersøgelse for genstande mv.	37
12.1.8.	Fiksering.....	38
12.1.9.	Lægetilkald og lægetilsyn.....	39
12.1.10.	Fast vagt.....	43
12.1.11.	Tilsyn	45
12.1.12.	Ophør og varighed af anbringelse og fiksering	48
12.1.13.	Klagevejledning	50
12.2.	Anbringelse i observationscelle.....	50
12.2.1.	Indledning.....	50
12.2.2.	Retsgrundlag	51
12.2.3.	Betingelser	52
12.2.4.	Begrundelse	52
12.2.5.	Magtanvendelse	54
12.2.6.	Kompetence mv.	55
12.2.7.	Undersøgelse af den indsatte person	60
12.2.8.	Lægetilkald og lægetilsyn.....	61
12.2.9.	Tilsyn ved personalet	63
12.2.10.	Ophør og varighed	65
12.2.11.	Klagevejledning	66
	Opfølgning	67
	Underretning	67

1. Indledning

Den 10.-12. november 2008 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille.

Folketingets Ombudsmand har tidligere – i 1957, 1980, 1991 og 2000 – foretaget inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille. Rapporten om den sidstnævnte inspektion er medtaget i Folketingets Ombudsmands beretning for 2000, s. 590 ff. Rapporten om inspektionen og de tre efterfølgende opfølgingsrapporter, kan endvidere læses på hjemmesiden (www.ombudsmanden.dk). Jeg bemærker for fuldstændighedens skyld at jeg den 11. november 2004 foretog en (særskilt) inspektion af statsfængslets arrestafdeling. Også rapporten om denne inspektion med opfølgingsrapport kan læses på hjemmesiden.

Inspektionen bestod af følgende dele:

- en indledende samtale med statsfængslets ledelse – den fungerende fængselsinspektør Marianne Secher og vicefængselsinspektørerne Eva Worm og Torsten Holst Laursen
- en samtale med statsfængslets hovedsamarbejdsudvalg
- to samtaler med repræsentanter for statsfængslets socialrådgivere
- en rundgang i (dele af) statsfængslet
- en samtale med statsfængslets talsmandsgruppe
- samtaler med 18 enkeltindsatte
- en (yderligere) rundgang (den 12. november 2008) i statsfængslet og
- en afsluttende samtale med statsfængslets ledelse.

En del af de spørgsmål som talsmændene rejste under samtalen med mig og mine medarbejdere, er indarbejdet i inspektionsrapporten. Enkelte af de spørgsmål som blev rejst af de 18 indsatte, er ligeledes indarbejdet i inspektionsrapporten.

De 18 enkeltindsatte som jeg havde samtale med, har på samme måde som talsmændene fået et skriftligt svar som opfølgning på min samtale med dem.

I forbindelse med inspektionen anmodede jeg om rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere under pkt. 12 nedenfor.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet i Vridsløselille og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger til de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Jeg har i breve af 17. august 2010 og 31. august 2010 fra henholdsvis Direktoratet for Kriminalforsorgen og Statsfængslet i Vridsløselille modtaget sådanne bemærkninger. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Rundgangen i statsfængslet den 10. november 2008 omfattede besøgsafdelingen, afdeling A I, D I og D III, sygeafdelingen, lægerum, observations- og sikringsceller, gårdtursarealer, kondirummet og købmandsbutikken.

Den 12. november 2008 besigtigede jeg – forud for en planlagt rundgang i skolen, biblioteket, værkstederne og montagen – også baderummene på afdeling B 2 og B 3. Denne besigtigelse blev foretaget i fortsættelse af mine samtaler dagen forinden med (nogle af) de indsatte fra disse to afdelinger.

Jeg har nedenfor under pkt. 3.1 spurgt nærmere til badeforholdene i de to afdelinger.

Rapporten vedrørende inspektionen af statsfængslet i 2000 (dateret den 11. april 2001) indeholder en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold. Jeg henviser derfor, hvad de bygningsmæssige forhold angår, hertil og til de tre nævnte opfølgingsrapporter (af henholdsvis 19. februar 2002, 16. september 2002 og 15. april 2003). Jeg har i denne rapport udelukkende medtaget bygningsmæssige forhold i det omfang at der er sket (væsentlige) ændringer siden år 2000, eller i det omfang hvor jeg på baggrund af det oplyste under inspektionen i øvrigt har fundet grundlag for det.

Jeg har endvidere alene medtaget de punkter fra mine samtaler med Hovedsamarbejdsudvalget og statsfængslets ledelse hvor enten svarene har givet mig anledning til det, eller hvor det på anden måde har forekommet mig væsentligt at få disse punkter med i rapporten. Rapporten omfatter således langt fra alle de punkter som blev berørt i de tre dage som inspektionen kom til at omfatte.

2.1. Igangværende arbejder

Forud for inspektionen i 2008 anmodede jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om oplysninger vedrørende eventuelle planer, projekter, igangværende arbejder mv. der

måtte være vedrørende Statsfængslet i Vridsløselille – herunder oplysning om tidsplaner for gennemførelsen.

Af det materiale som jeg herefter modtog, fremgår det at kriminalforsorgen i flerårsaf-taleperioden 2008-2011 har fået tilført ekstraordinært 80 mio. kr. til større vedligeholdelsesarbejder, hvoraf en del er udmeldt til og/eller reserveret til projekter i Statsfængslet i Vridsløselille. Af projekter som var igangsat forud for inspektionen har direktoratet nævnt

- 6,1 mio. kr. til udskiftning af tage på bygningerne E, H, XA og XB (vestre forbolig)
- 4,25 mio. kr. til udskiftning af tage på bygningerne R, J, V og M
- 1,5 mio. kr. til renovering af baderum
- 2,7 mio. kr. til udbedring af kloakker og rottefare.

Direktoratet har samtidig (i brev af 27. oktober 2008) oplyst at projekterne forventes færdiggjort ultimo 2008/primus 2009.

Statsfængslets ledelse oplyste under den indledende samtale, som fandt sted den 10. november 2008, at det ovenfor nævnte kloakrenoveringsarbejde var afsluttet. Ledelsen oplyste endvidere at det tagarbejde som var sat i gang på inspektionstidspunktet, havde været meget påtrængende idet det simpelthen regnede ind visse steder.

Jeg går ud fra at alle de nævnte vedligeholdelsesarbejder er afsluttet. Hvad renoveringen af baderummene angår, henviser jeg som allerede nævnt til pkt. 3.1 nedenfor.

Det fremgår endvidere af direktoratets brev af 27. oktober 2008 at der var givet forhåndstilsagn på ca. 2,5 mill. kr. til udskiftning af brandmeldere, og at den endelige ansøgning ville blive indsendt til direktoratet i foråret 2009 når denne vedligeholdelsesopgave havde været sendt i udbud.

Jeg går på baggrund af den tid der siden er gået, ud fra at også dette vedligeholdelsesarbejde er afsluttet, men beder for en god ordens skyld Statsfængslet i Vridsløselille om oplysninger herom.

Det fremgik af rundgangen i statsfængslet at statsfængslet var i gang med et projekt med vedligeholdelse af vinduerne med maling mv. Arbejdet foregik på den måde at vinduerne blev taget ned af hængslerne og transporteret til værkstedet for at blive re-

noveret. Der var således på inspektionstidspunktet plader for nogle af vinduerne i flere af statsfængslets bygninger.

2.2. Udskiftning af vinduer og opførelse af en ny gymnastiksal/sportshal

I forbindelse med opfølgningen af inspektionen i 2000 blev – hvad det rent bygningsmæssige angår – navnlig to forhold gjort til genstand for korrespondance: behovet for udskiftning af statsfængslets vinduer (navnlig tidspunktet for en sådan udskiftning) og mulighederne for at statsfængslet, efter mere end 10 års ventetid, kunne få en ny gymnastiksal/sportshal til erstatning for den gamle gymnastiksal, som allerede i inspektionsrapporten fra 1993 blev karakteriseret som ”ganske utidssvarende”. Denne karakteristik skyldtes først og fremmest størrelsen og højden (ca. 5 meter) af gymnastiksalen som gjorde at de indsatte ikke kunne udøve boldspil som badminton, basketball og indendørs fodbold på en tilfredsstillende måde.

I forbindelse med opfølgningen af inspektionen i 2000 oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen i en udtalelse af 17. juni 2002 at

”[a]lle tidligere ansøgninger vil [...] indtil videre blive opført på en venteliste med henblik på prioritering af midler i 2003.

Eneste undtagelse til ovenstående er projekter, som allerede er sat i værk, eller som af bygningsmæssige eller sikkerhedsmæssige årsager skønnes uopsættelige.

Der vil således under henvisning til det ovenfor anførte ikke blive foretaget videre med hensyn til spørgsmålet om vinduer i 2002”.

Jeg tog i opfølgningsrapport nr. 3 det oplyste til efterretning idet jeg samtidig bad om underretning om konsekvenserne af den nævnte prioritering i 2003 for spørgsmålet om udskiftning af cellevinduerne i Statsfængslet i Vridsløselille.

Den 17. maj 2005 modtog jeg orientering fra direktoratet om at vinduerne i behandlings- og besøgsafdelingerne var blevet udskiftet, og at den planlagte udskiftning af vinduer i belægningsbygningerne var prioriteret til at skulle finde sted i 2008. Direktoratet bemærkede dog samtidig at udskiftningen af disse vinduer (fortsat) ville indgå i direktoratets samlede prioritering af kriminalforsorgens vedligeholdelsesmidler.

I brev af 23. maj 2005 noterede jeg mig det oplyste og meddelte at jeg ikke foretog mig yderligere vedrørende disse forhold.

Som jeg har nævnt ovenfor, var statsfængslet på tidspunktet for inspektionen i gang med at renovere vinduerne (også) i statsfængslets belægningsbygninger.

Jeg forstår på den baggrund – og under henvisning til beslutningen om at opføre et nyt fængsel på Nordfalster til erstatning for Statsfængslet i Vridsløselille – at den nævnte udskiftning ikke længere er aktuel.

I det ovenfor nævnte brev af 17. maj 2005 oplyste direktoratet endvidere at der hverken uden for eller inden for murene var mulighed for at opføre en sportshal. Også dette tog jeg den 23. maj 2005 til efterretning.

Hvad angår den nuværende vedligeholdelsesstandard i gymnastiksalen, henviser jeg til pkt. 2.4 nedenfor.

2.3. Observations- og sikringscelle på A 1

Rundgangen i statsfængslet omfattede også en besigtigelse af sikringscellen og observationscellen i A 1. I begge disse rum er dørene indadgående og dørhængslerne således placeret inde i rummene.

Jeg konstaterede under inspektionen at dørhængslerne ikke var afrundede, og at disse således udgjorde en sikkerhedsrisiko for de indsatte som måtte blive anbragt der.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse hvad der er sket på dette punkt i fortsættelse af min henstilling under rundgangen på inspektionens første dag.

2.4. Den generelle vedligeholdelsesstandard og vedligeholdelsesstandard i gymnastiksalen

Rundgangen viste at Statsfængslet i Vridsløselille rent bygningsmæssigt for så vidt er af en acceptabel standard – også når statsfængslets alder tages i betragtning.

Der var således på inspektionstidspunktet som udgangspunkt rent og pænt de steder som blev besigtiget. Og der var ryddeligt på gangarealerne.

Som ved de tidligere inspektioner kan især gangene øverst oppe fremhæves som lyse og venlige. Jeg sigter til udbyttet af de store ovenlysvinduer som præger denne del af statsfængslets gangareal.

Med det som jeg har anført ovenfor, sigter jeg ikke til statsfængslets udvendige vedligeholdelse.

Ved inspektionen i 2001 udtalte jeg om gymnastiksalen at denne var i "helt uforsvarlig vedligeholdelsesmæssig stand" og endvidere var meget dårligt rengjort. Statsfængslet foretog i forbindelse med opfølgningen på inspektionen en totalrenovering af gymnastiksalen, ligesom statsfængslet foretog en omlægning af rengøringsopgaverne.

Under inspektionen i 2008 fremstod gymnastiksalen som følge heraf i en betydeligt bedre stand end tidligere – både vedligeholdelses- og rengøringsmæssigt – og gymnastiksalen giver mig ikke grundlag for yderligere bemærkninger, jf. også det som er anført under pkt. 2.2 ovenfor.

3. Væsentlige bygningsmæssige ændringer mv. siden inspektionen i år 2000

Siden inspektionen i år 2000 har Statsfængslet i Vridsløselille navnlig fået et nyt konditorium ("Kondihuset"), og besøgsfaciliteterne er endvidere blevet udvidet og renoveret.

Jeg henviser til pkt. 3.2 og 8 nedenfor.

Statsfængslet har endvidere opført et indre hegn som led i statsfængslets sikkerhedsmæssige opgradering. Den tidligere frigangsafdeling (afdeling J) er i 2006 blevet lukket, og afdelingen fungerer nu som en særafdeling for indsatte som fængslet i et samarbejde med behandlingsinstitutionen Kongens Ø behandler for deres stofmisbrug.

3.1. Renovering af baderum i B 2 og B 3

Som allerede nævnt besigtigede jeg på tredjedagen baderummene i B 2 og B 3. Det skyldes at to af de indsatte som jeg havde haft individuelle samtaler med, klagede over at baderummene endnu ikke var færdige. De klagede endvidere begge over at

arbejdet med renoveringen efter deres opfattelse indtil da havde strakt sig over 10-11 måneder.

Jeg konstaterede under besigtigelsen at murer- og tømrerarbejdet var færdigt på B 2, hvor der alene manglede rørene til brusebadet og malerarbejdet. Arbejdet med at renovere baderummet i B 3 var på inspektionstidspunktet derimod langt fra færdigt: Mureren var i gang med at sætte fliser op, og der manglede således tømrer-, VVS- og malerarbejdet.

Ledelsen oplyste under den afsluttende samtale at arbejdet med at renovere de to baderum efter hukommelsen i hvert fald ikke var startet før efter den 1. marts 2008.

Hvis det lægges til grund at arbejdet startede midt i marts måned 2008, var der var på inspektionstidspunktet medgået 8 måneder til dette arbejde.

Jeg går ud fra at de to baderum for længst er færdigrenoverede og taget i brug.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse hvornår det er sket, og hvor lang tid renoveringsarbejdet viste sig at strække sig over. Jeg beder om oplysning for hvert baderum for sig.

3.2. Kondihuset

Det nye kondirum, som de indsatte kan benytte i forbindelse med gårdtur og om aftenen, er af en betydelig størrelse. Selv om rummet på inspektionstidspunktet var relativt godt besøgt og der blev trænet flittigt, var der en rimelig luft i rummet. På forespørgsel oplyste de indsatte som var i gang med deres træning på dette tidspunkt, at det nye kondirum har betydet en stor forbedring af de indsattes forhold.

Der var ikke instruktioner opsat i brug af de enkelte maskiner.

Jeg påpegede dette forhold under inspektionen, og jeg går derfor ud fra at instruktionerne efterfølgende er sat op. Jeg beder dog for en ordens skyld statsfængslet om oplysning herom.

4. Ny struktur

Statsfængslet i Vridsløselille havde pr. 1. februar 2008 fået en ny struktur. Formålet havde været at opgradere sikkerheds- og personaleområdet. Den nye struktur havde

endvidere skullet medvirke til et bedre arbejdsmiljø og til at klargøre opgave- og ansvarsfordelingen i statsfængslet. Den nye struktur havde endvidere sammenhæng med de påbud som statsfængslet havde fået af Arbejdstilsynet (jf. pkt. 9.1 nedenfor).

Statsfængslets var nu delt i 3 "afdelinger":

- Fællesskabsafdelingerne, de "restriktive" afdelinger og syge- og besøgsafdelingerne (afdeling 1)
- Behandlingsafdelingerne og den stoffri afdeling (afdeling 2) og
- Den centrale afdeling (afdeling 3).

Statsfængslet har pr. 16. august 2010 ændret den struktur som fængslet havde på tidspunktet for inspektionen. Der er nu en afdeling for fællesskab, en afdeling for behandling, en afdeling for arrest, en central og sikkerhedsafdeling og en beskæftigelsesafdeling.

Det blev under rundgangen i statsfængslet oplyst at afdelingen for negativt stærke indsatte – B 1 – var blevet lukket pr. 1. maj 2008, og at statsfængslet umiddelbart havde oplevet mere uro i fængslet fordi de næststærkeste indsatte "skulle manifestere sig" nu da de stærkeste var forsvundet. Den samme oplevelse er beskrevet i den tidligere inspektionsrapport efter en tilsvarende lukning i år 2000.

Den uro som fulgte efter lukningen, betød at statsfængslet måtte flytte 6-7 indsatte til henholdsvis Politigårdens Fængsel og til Østjylland. Ledelsen nævnte i den forbindelse at Politigårdens Fængsel har givet kriminalforsorgen et godt styringsredskab.

Det fremgår af statsfængslets hjemmeside at B 1 – igen – er åbnet (og i praksis er forbeholdt indsatte med tilknytning til Bandidos).

5. Nyt intranet mv.

Det blev under inspektionen oplyst at statsfængslet i samarbejde med 14 andre institutioner under kriminalforsorgen har etableret et helt nyt intranet som er tilgængeligt for alle medarbejderne. Der blev ved etableringen gjort meget for at institutionerne kunne få et intranet der var velegnet til kommunikation med medarbejderne og som samtidig var nemt at finde rundt i. R

resultatet er blevet et overskueligt intranet som i sin opbygning er ens for alle de 15 institutioner. Det at alle dokumenter – regler, vejledninger, instrukser mv. – nu er samlet

ét sted og hele tiden bliver opdateret, har betydet en stor forandring i og forbedring af det daglige arbejde.

Intranettet har 30 webredaktører, og Direktoratet for Kriminalforsorgen sørger for plads, server og drift.

Intranettet er forbeholdt de ansatte og lukket af i forhold til de indsatte.

6. Møde med talsmandsgruppen

Under inspektionen havde jeg som nævnt en samtale med talsmandsgruppen, der – som oplæg til samtalen – havde givet mig en oversigt over 10 punkter med underpunkter (plus enkelte bilag) som talsmandsgruppen ønskede at tage op. De enkelte punkter i oversigten blev gennemgået under samtalen; punkterne havde talsmændene forinden drøftet med statsfængslets ledelse; mange af dem på et anstaltsmøde som blev afholdt ugen før inspektionen.

Den 15. december 2008 sendte jeg talsmandsgruppen et svar på de spørgsmål som talsmandsgruppen havde taget op under samtalen, og som jeg – for størstedelens vedkommende – efterfølgende havde forelagt for statsfængslets ledelse. Jeg bemærkede endvidere i mit svar til talsmandsgruppen at enkelte af gruppens spørgsmål tillige var indgået i min tidligere samtale med hovedsamarbejdsudvalget; dette gjaldt navnlig spørgsmålet om hvilken betydning det har for de øvrige indsatte trivsel at statsfængslet også – og i stigende omfang – modtager yngre korttidsindsatte, jf. pkt. 6.1 lige nedenfor.

Jeg har i det følgende medtaget de spørgsmål fra talsmandsgruppens liste som jeg i mit brev af 15. december 2008 meddelte gruppen at jeg ville tage med i rapporten om inspektionen.

6.1. Belægning – langtidsindsatte/korttidsindsatte

Under mit møde med talsmandsgruppen nævnte gruppen at det forhold at Statsfængslet i Vridsløselille – uanset at det er bygget/indrettet til indsatte over 25 år med lange domme – i stigende omfang også modtager korttidsindsatte unge under 25 år har en væsentlig, negativ indflydelse på de forhold som bliver de langtidsindsatte i fængslet til del.

Talsmandsgruppen oplyste

- at de nævnte yngre korttidsindsatte bliver disciplinært overført til Statsfængslet i Vridsløselille fra andre fængsler
- at gruppen fornemmer at der hviler et vist pres fra statsfængslets side på de langtidsindsatte for at yde en "opdragelsesmæssig" indsats over for de yngre korttidsindsatte
- at de korttidsindsatte tager uforholdsmæssigt mange ressourcer fra de langtidsindsatte i forhold til fængslets samlede sagsbehandlingsressourcer
- at de korttidsindsatte i forbindelse med eventuel udstationering fra Vridsløselille "ødelægger" statsfængslets image hos personalet i kriminalforsorgens pensioner til skade for de senere udstationerede langtidsindsatte
- at de korttidsindsatte ikke har det samme forhold til statsfængslet som de langtidsindsatte og derfor behandler tingene meget mere hårdhændet, og
- at der alt i alt er tale om at forholdene i fængslet på alle måder indrettes "efter laveste fællesnævner" på grund af de korttidsindsattes adfærd – hvilket bl.a. betyder indskrænkninger (også) i de langtidsindsattes ellers opnåede friheder/en form for kollektiv straf.

Under den afsluttende samtale med ledelsen bekræftede ledelsen at Statsfængslet i Vridsløselille tager mod en del yngre korttidsindsatte, og at de problemer som talsmandsgruppen har givet udtryk for – og som ledelsen i en vis udstrækning var enig med talsmandsgruppen i – er et fælles problem for alle de lukkede fængsler. Ledelsen pointerede dog samtidig at Statsfængslet i Vridsløselille set over en længere periode umiddelbart ikke har oplevelse af at modtage flere – eller færre – korttidsindsatte end de øvrige lukkede fængsler.

For så vidt angår spørgsmålet om statsfængslets image i pensionssektoren, anførte ledelsen at der er en stigende tendens til at de indsatte i fængslet ønsker at "springe over" det åbne fængsel, og at denne tendens nok først og fremmest skyldes Statsfængslet i Vridsløselilles geografiske placering tæt på de indsattes pårørende. Efter ledelsens opfattelse er det et generelt problem som tillige har den betydning at de indsatte – når/hvis de udstationeres på en pension – må starte på fængselsvilkår. Efter ledelsens opfattelse kan dette forhold ikke umiddelbart henføres til de yngre korttidsindsattes adfærd. At Statsfængslet i Vridsløselille generelt skulle have et dårligt ry i pensionssektoren, var ledelsen i øvrigt heller ikke enig med talsmandsgruppen i.

Jeg oplyste i mit svar af 15. december 2008 til talsmandsgruppen at jeg ikke foretog mig mere vedrørende spørgsmålet om de mange korttidsindsatte i statsfængslet og betydningen heraf for de langtidsindsattes afsoningsforhold på daværende tidspunkt.

Jeg oplyste dog samtidig i mit svar af 15. december 2008 at jeg ville overveje spørgsmålet nærmere når rapporten om inspektionen skulle udarbejdes.

Inden jeg eventuelt foretager mig mere vedrørende dette/disse spørgsmål, beder jeg om en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

6.2. Størrelsen af tv-leje mv.

Under mit møde med talsmandsgruppen klagede gruppen over at de indsatte ikke har mulighed for at have deres eget fjernsyn med i fængslet, men gruppen var dog samtidig klar over at dette følger direkte af Direktoratet for Kriminalforsorgens genstandsbekendtgørelse.

Talsmandsgruppen udtrykte en vis forståelse for de sikkerhedsmæssige hensyn som bekendtgørelsen varetager, men anførte imidlertid samtidig at statsfængslet – i lyset af genstandsbekendtgørelsens bestemmelser – burde håndtere ordningen med lejede fjernsyn på en sådan måde at ordningen tog højde for alle typer af indsatte, hvilket efter talsmandsgruppens opfattelse absolut ikke var tilfældet på inspektionstidspunktet.

Efter talsmandsgruppens opfattelse er ordningen med lejede fjernsyn således som udgangspunkt "et fint tilbud" hvis man er korttidsindsat, mens den er helt urimelig over for de indsatte som afsoner i flere år. Talsmandsgruppen henviste nærmere til at en indsat efter 2 år i statsfængslet (akkumuleret) har betalt 3.120 kr. i leje for et fjernsyn og efter 3, 5 og 7 år har betalt henholdsvis 4.680 kr., 7.800 kr. og 10.920 kr. Talsmandsgruppen henviste herved til de bilag som talsmandsgruppen havde udleveret til mig forud for vores samtale. Talsmandsgruppen pointerede at en langtidsindsat på denne måde – hvis den langtidsindsatte opholder sig tilstrækkeligt længe i statsfængslet – kommer til at betale sit lejede fjernsyn op til mange gange. Talsmandsgruppen anså det også for urimeligt at de indsatte ikke på en eller anden måde kan få glæde af en sådan "fjernsynsanciennitet" i forbindelse med overførsel til åbent fængsel. Talsmandsgruppen henviste til at den indsatte dér bliver nødt til selv at anskaffe sig et fjernsyn da de åbne fængsler ikke har en tilsvarende lejeordning.

Statsfængslets ledelse oplyste at udgifterne i tv-lejeordningen til reparation og udskiftning af fjernsynsapparater kan og skal medtages når man vurderer om lejeordningen er hensigtsmæssig og retfærdig også for den enkelte (langtids)indsatte, og at disse udgifter er relativt høje bl.a. på grund af tilstedeværelsen af meget støv og tobaksrøg i de indsattes celler. Ledelsen oplyste endvidere at ledelsen har lovet talsmandsgruppen at undersøge om de indsatte "betaler for meget".

I mit svar af 15. december 2008 til talsmandsgruppen oplyste jeg at jeg i forbindelse med min behandling af en tidligere generel sag har forholdt mig til (nogle af) de spørgsmål der har været rejst og kan rejses i forbindelse med kriminalforsorgens tv-lejeordning, og jeg vedlagde som bilag de relevante udtalelser/breve herom til talsmandsgruppens orientering således som det var blevet aftalt under samtalen under inspektionen.

Jeg anførte endvidere i mit svar at jeg havde noteret mig talsmandsgruppens synspunkter, og at jeg samtidig med at jeg svarede talsmandsgruppen, havde bedt ledelsen om at underrette mig når den nævnte undersøgelse var færdig. Jeg oplyste endvidere over for talsmandsgruppen at jeg havde meddelt ledelsen at jeg gik ud fra at undersøgelsen ville blive tilrettelagt på en sådan måde at der – for så vidt angår udgifter til reparation og udskiftning af fjernsynsapparater – kunne differentieres mellem langtids- og korttidsindsatte.

Jeg har ikke modtaget resultatet af den ovenfor nævnte undersøgelse som ledelsen skulle foretage, og jeg gentager derfor min anmodning herom (jf. mit brev af 15. december 2008 til statsfængslet).

Når jeg har modtaget resultatet af undersøgelsen, vil jeg tage stilling til om jeg foretager mig yderligere på dette punkt.

6.3. Fællesskab på tværs af afdelingerne

Under mit møde med talsmandsgruppen nævnte gruppen at der ikke var nær den indbyrdes kontakt mellem de indsatte på tværs af afdelingerne som der tidligere har været. Talsmandsgruppen ønskede at de indsatte fik bedre muligheder for ikke alene at tale sammen, men også for flere – fælles – arrangementer på tværs, som f.eks. fælles gårdture og fælles caféaftener. Talsmandsgruppen ønskede også at få de tidligere ”afdelingsbesøg” tilbage; besøgene blev fjernet af statsfængslet af sikkerhedsmæssige grunde. Talsmandsgruppen henviste bl.a. til at den manglende kontakt alt andet lige giver flere indbyrdes konflikter.

Talsmandsgruppen ønskede også bedre muligheder for at flytte afdeling med henblik på at de indsatte kan afsone sammen med andre indsatte med samme interesser.

Ledelsen bekræftede at de indsattes muligheder for afdelingsbesøg blev stoppet i 2006 af sikkerhedsmæssige grunde, og at spørgsmålet om fælles caféaftener har været drøftet i fængslets fritidsudvalg, hvor de indsatte også er repræsenteret.

Ledelsen oplyste endvidere at ledelsen forsøger at imødekomme ønsker om flytning mellem fællesskabsafdelingerne i den udstrækning det er muligt; også under hensyn til de sikkerhedsmæssige forhold.

Også i lyset af den tid som siden er gået, beder jeg statsfængslet om at uddybe sit svar på talsmandsgruppens ønsker på ovenstående punkter – herunder ønsket om fælles caféaftener.

6.4. Uddannelse og beskæftigelse

Under mit møde med talsmandsgruppen nævnte gruppen at muligheden for at gå fri-gang som så meget andet er blevet frataget de indsatte i Statsfængslet i Vridsløselille, og at dette kan tages som et udtryk for at statsfængslet ikke tager uddannelse og re-socialisering så seriøst som statsfængslet burde, og som talsmandsgruppen kunne ønske det.

Talsmandsgruppen oplyste på forespørgsel at den enkelte indsatte normalt kan få undervisning hvis den indsatte vil, men at meget undervisning/uddannelse bør tilbydes de indsatte på et langt tidligere tidspunkt i afsoningen end det nu er tilfældet. Talsmandsgruppen nævnte i den sammenhæng at det også er et undervisningsmæssigt problem at de indsatte som alt overvejende hovedregel ikke kan få adgang til internet.

Som jeg også anførte under samtalen med talsmandsgruppen, har kriminalforsorgens "Møgelkærmodel" spredt sig til andre af kriminalforsorgens institutioner, hvilket statsfængslets ledelse også bekræftede under den afsluttende samtale med ledelsen. Ledelsen bekræftede endvidere min formodning om at dette er en udvikling som må forventes at ville fortsætte. Møgelkærmodellen går ud på at der ganske kort tid efter indsættelsen tages stilling til om og i givet fald hvilket uddannelsesforløb der skal tilbydes den enkelte indsatte.

Begrebet "Møgelkærmodel" anvendes ikke længere i kriminalforsorgen. Modellen er afløst af et Vejlednings- Og Kompetence System (VOKS).

Jeg henviste under samtalen med talsmandsgruppen også til at der fra centralt hold vil blive taget hånd om spørgsmålet om anvendelse af pc'er/de indsattes internetadgang med henblik på højnelse af undervisning og uddannelse.

Dette spørgsmål indgår derfor ikke i rapporten.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at ledelsen er positivt indstillet over for Møgelkærmodellen – og herunder er enig i at det er en god idé at de indsatte er færdige med, eller så langt henne i deres uddannelse som muligt, når de løslades således at man undgår at indsatte efter løsladelsen dropper uddannelsen f.eks. på grund af størrelsen af uddannelsesstøtten.

Ledelsen oplyste i forlængelse heraf at statsfængslet har indgået en aftale med Københavns Tekniske Skole hvorefter statsfængslet er godkendt som læreplads. Gennem denne aftale har de indsatte således mulighed for at bruge deres tid i statsfængslet som tømrer- og malerlærlinge.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse hvordan det i den tid der er forløbet siden inspektionen, er gået med aftalen med Københavns Tekniske Skole og i hvilken udstrækning "Møgelkærmodellen" generelt har vundet indpas i statsfængslets arbejde med uddannelsen af de indsatte.

Om den nævnte generelle sag (anvendelse af pc'er mv. i kriminalforsorgens institutioner) som jeg har fulgt med i siden år 2000, kan jeg oplyse at Direktoratet for Kriminalforsorgen senest i brev af 2. juni 2010 har oplyst mig om status i sagen. Direktoratet har i brevet bl.a. anført at direktoratet – som en del af flerårsaftalen 2008-2011 – arbejder på at få implementeret det sikre pc-netværk i de lukkede fængsler og nogle arresthuse med udgangen af 2010. Direktoratet har endvidere oplyst at direktoratet har "strammet op om arbejdsprocessen" og vil fremme denne – noget komplicerede – proces mest muligt.

Af lederen til det seneste nummer af Bladet Kriminalforsorgen (fra juni måned 2010) fremgår følgende:

"De første pc'ere med lukket netværk er rullet ud i nogle arresthuse og de lukkede fængsler."

Implementeringsprocessen er således tilsyneladende gået noget hurtigere end forventet.

Om beskæftigelsessituationen blev det under rundgangen på inspektionens tredje dag oplyst at den nye struktur også har medført ændringer i beskæftigelsesstrukturen med henblik på at bedre de indsattes muligheder for beskæftigelse. Det blev i øvrigt under

besigtigelsen af tømrerværkstedet oplyst at beskæftigelsesprocenten svinger meget, men at de motiverede indsatte på inspektionstidspunktet var beskæftiget dagen lang, bl.a. på grund af renoveringsarbejdet med vinduerne. Der var endvidere på inspektionstidspunktet rigeligt med celloarbejde.

Jeg spurgte under rundgangen til mulighederne for at bruge akkord i stedet for time-løn. Det blev oplyst at dette var godkendt centralt, men kun med henblik på særlige tilfælde; det kunne efter statsfængslets opfattelse eksempelvis være relevant i forbindelse med pakning af hundefoder i modsætning til i den interne bygningstjeneste.

Det blev endvidere oplyst at der var planer om indretning af et nyt værksted, og at det var besluttet at det store montageværksted skulle omdannes til et kreativitetsværksted.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse om disse planer nu er ført ud i livet.

Jeg spurgte under rundgangen til virkningerne af det såkaldte kalkulationssystem, og jeg kan i fortsættelse heraf, og til orientering for Statsfængslet i Vridsløselille, oplyse at jeg den 20. november 2009 har rejst dette spørgsmål over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har i min høringskrivelse bl.a. anført følgende:

”Jeg har i oktober/november 2009 foretaget inspektioner af Arresthuset i Kolding, Arresthuset i Tønder, Arresthuset i Sønderborg, Arresthuset i Aabenraa, Arresthuset i Haderslev og Arresthuset i Århus. Alle steder – bortset fra arresthusene i Sønderborg og Haderslev – er der store problemer med at skaffe beskæftigelse til de indsatte, og den beskæftigelse der trods alt kan skaffes, er mest meget simpelt montagearbejde og ikke egentlig værkstedsproduktion. Arresthuset i Aabenraa har ikke haft beskæftigelse i ca. 2 år. Kalkulationssystemet blev i arresthusene fremhævet som hovedårsagen til at det er så vanskeligt at skaffe arbejde til de indsatte.

Jeg beder direktoratet om at udtale sig om hvilken betydning direktoratet mener at kalkulationssystemet har for beskæftigelsessituationen i kriminalforsorgens institutioner. Jeg beder også direktoratet om at udtale sig om hvorvidt direktoratet har overvejet, eller er indstillet på at overveje, at tage initiativ til at der sker ændringer i kalkulationssystemet med henblik på at skabe bedre muligheder for at tilføre beskæftigelse til kriminalforsorgens institutioner.”

Jeg har modtaget direktoratets høringssvar i brev af 26. april 2010, men jeg har endnu ikke taget stilling til hvad svaret måtte give anledning til.

6.5. Købmanden

Under mit møde med talsmandsgruppen nævnte gruppen at de indsatte har svært ved at finde ud af om købmanden har en butik uden for fængslets mure, og i bekræftende fald hvilken. Det var endvidere gruppens opfattelse at købmandens priser inden for det sidste års tid var steget med ca. 30 pct., mens kostpengene i sensommeren 2008 – efter at direktoratet havde iværksat en nærmere undersøgelse af om kostpengene er tilstrækkelige til at de indsatte i kriminalforsorgens fængsler kan indkøbe tre rimelige måltider om dagen – kun var steget med 1,81 kr. daglig.

Talsmandsgruppen klagede over at priserne i butikken i Statsfængslet i Vridsløselille ikke var taget med i direktoratets eksterne, landsdækkende undersøgelse.

Talsmandsgruppen ønskede endvidere at de indsatte i statsfængslet får mulighed for storkøb (og de deraf følgende billigere priser), og gruppen nævnte også at der har været tilfælde hvor den samme vare samme dag er solgt til forskellige priser til forskellige indsatte hvilket kun har kunnet lade sig gøre fordi varen ikke var prismærket.

Der var også problemer hos købmanden med for gamle varer.

Under samtalen med talsmandsgruppen blev gruppens verserende klagesag hos Direktoratet for Kriminalforsorgen om statsfængslets købmand og købmandens priser berørt.

I mit svar af 15. december 2008 til talsmandsgruppen oplyste jeg at mine medarbejdere under den efterfølgende rundgang i fængslet fandt nogle "vaffeletter" i butikken hvor sidste salgsdag (den 25. oktober 2008) var overskredet. Jeg bemærkede i svaret at der i øvrigt var tale om en meget lang anvendelsestid idet vaflerne var produceret den 26. oktober 2006. I svaret nævnte jeg også at mine medarbejdere var stødt på en større mængde mazarintærter uden stempel med sidste anvendelsesdato.

Ledelsen oplyste under den afsluttende samtale at ledelsen bl.a. har rettet henvendelse til SKAT, og at ledelsen derigennem har konstateret at købmanden er (med)ejer af en butik uden for fængslet. Ledelsen oplyste endvidere at statsfængslet – hvis dette ikke havde været tilfældet – skulle have haft direkte indflydelse på prisfastsættelsen i fængslets købmandsbutik.

Ledelsen oplyste endvidere under den afsluttende samtale at statsfængslet har foretaget sin egen prisundersøgelse (en sammenligning med discountkæden fakta), og at købmanden har varslet at han selv vil foretage en prisundersøgelse hvilket ville ske i starten af december måned 2008. Jeg aftalte med ledelsen at jeg ville modtage materialet/resultatet af begge undersøgelser når købmandens undersøgelse var færdig.

Jeg har efterfølgende modtaget de to undersøgelser til brug for udfærdigelsen af inspektionsrapporten. De to undersøgelser er foretaget henholdsvis 1. oktober 2008 (statsfængslets undersøgelse) og 24. november 2008 (købmandens undersøgelse).

Jeg har endvidere modtaget kopi af to notater af 15. november 2008 og 10. februar 2009 udfærdiget af statsfængslets sikkerhedsenhed. Notaterne indeholder statsfængslets kommentarer til resultatet af de to undersøgelser. Af det sidstnævnte notat fremgår bl.a. følgende:

”Undersøgelsen blev foretaget ved indkøb af en lang række varer, i Føtex og Super Brugsen. Forretninger som fængslets købmand forventeligt bør kunne side-stilles med prismæssigt og sortimentsmæssigt.

...

Som det fremgår af bilaget, er der dog enkelte priser der gav fængslet anledning til at påpege prisforskellen. Dette har efterfølgende resulteret i, at købmanden har justeret sine priser i forhold til markedet.

...

Det er fængslets vurdering, at prisniveauet generelt er acceptabelt og fængslet finder det tilfredsstillende at købmanden medvirker til at justere priserne i konkrete tilfælde.

Det er efterfølgende aftalt med købmanden, at der fremover løbende vil blive foretaget lignende prisundersøgelser. Ligesom der fra fængslets side er blevet taget initiativ til at der løbende vil blive foretaget prisundersøgelser, uden forudgående aftale med købmanden.”

Jeg har noteret mig at købmandens prisundersøgelse af 24. november 2008 ikke er fuldstændig – og således ikke direkte kan sammenlignes med statsfængslets egen undersøgelse – idet der mangler oplysninger om priser på så væsentlige varegrupper som kartofler, frugt, brød og kød (hakket okse- og skinkekød og kyllingefilet). Jeg har dog samtidig noteret mig at disse varer er medtaget i statsfængslets prisundersøgelse, og jeg foretager mig derfor ikke noget i den anledning.

Jeg har noteret mig statsfængslets vurdering af prisniveauet mv.

Jeg tager til efterretning at statsfængslet løbende vil kontrollere priserne i købmandens butik og beder statsfængslet om at oplyse hvornår dette sidst er sket og med hvilket resultat.

Idet jeg henviser til det som jeg har anført ovenfor, går jeg ud fra at statsfængslet i forbindelse med dette arbejde kontrollerer om købmanden overholder reglerne om prismærkning – og herunder om købmanden sælger varer i butikken efter datoen for sidste salgsdag.

6.6. IP- telefoni

Under mit møde med talsmandsgruppen nævnte gruppen de indsattes muligheder for jævnlig kontakt med omverdenen (bortset fra besøg og udgang).

I mit brev af 15. december 2008 til talsmandsgruppen oplyste jeg at spørgsmålet om IP-telefoni ville indgå i rapporten om inspektionen, men ikke de øvrige spørgsmål (som talsmandsgruppen havde samlet under overskriften ”skæv kommunikation”).

Om det forhold at statsfængslet fortsat har fastnettelefoni, nævnte talsmandsgruppen at det er meget dyrt at holde kontakt med familien pr. telefon, at opkaldsafgiften i telefonboksene er 2,00 kr., og at samtalerne koster 2,80 kr. i minuttet.

Talsmandsgruppen nævnte i øvrigt at gruppen frygtede at kriminalforsorgen ville opgive IP-telefonien i Statsfængslet i Vridsløselille som følge af beslutningen om at lukke fængslet i 2015.

Jeg oprettede i 2006 en særskilt sag om telefonordningerne i kriminalforsorgens fængsler. Sagen angår såvel IP-telefoni i de lukkede fængsler som en forsøgsordning med mobiltelefoni i de åbne fængsler. Jeg har senest den 25. marts 2010 rykket for resultatet af evalueringen af de forsøgsordninger som kriminalforsorgen har sat i værk i bl.a. Statsfængslet Møgelkær. Direktoratet har den 23. april 2010 oplyst at resultatet af evalueringen af ordningen med mobiltelefoni i de åbne fængsler forventes at foreligge i midten af august måned 2010.

Hvad ordningen med IP-telefoni i de lukkede fængsler angår, fremgår det af den generelle sag at implementeringen af direktoratets beslutning om at indføre IP-telefoni i de lukkede fængsler har været længe undervejs, men at ordningen – efter at en udbudsrunde havde været gennemført – forventedes taget i brug i starten af 2009. Jeg henviser til Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 10. oktober 2008 til mig.

Jeg noterede mig i brev af 20. oktober 2008 det som direktoratet havde oplyst. Jeg bad i brevet af 20. oktober 2008 direktoratet om at orientere mig hvis der skete ændringer med hensyn til de nævnte tidshorisonter.

Jeg har ikke siden hørt noget til sagen om IP-telefoni i de lukkede fængsler fra direktoratet, og jeg går derfor ud fra at arbejdet er tilendebragt, og at ordningen med IP-telefoni er sat i kraft som forventet. Jeg går endvidere ud fra at det også gælder Statsfængslet i Vridsløselille uanset beslutningen om at lukke statsfængslet i 2015 i forbindelse med ibrugtagelsen af det nye lukkede statsfængsel på Nordfalster.

6.7. Talsmandsordningen og dennes funktion

Under mødet med talsmandsgruppen spurgte jeg talsmandsgruppen hvordan talsmandsordningen fungerer i fængslet.

Det var gruppens opfattelse at talsmandsordningen fungerer bedre i Statsfængslet i Vridsløselille end i mange andre institutioner i kriminalforsorgen. Talsmandsgruppen henviste til de jævnlige ”anstaltsmøder”, og til muligheden for at udsende gruppens Infonyt (som statsfængslets ledelse også læser).

Mit spørgsmål om hvorvidt fællestalsmanden kan komme på alle afdelinger i statsfængslet, besvarede talsmandsgruppen med at fællestalsmanden kan komme på alle fællesskabsafdelingerne, men ikke på særafdelingerne. Talsmandsgruppen oplyste endvidere at ingen af specialafdelingerne, så vidt gruppen vidste, har valgt egen talsmand/egne talsmænd.

I mit ovenfor nævnte svar til talsmandsgruppen oplyste jeg at også spørgsmålet om hvordan talsmandsordningen fungerer – herunder og navnlig på specialafdelingerne – vil indgå i rapporten om inspektionen.

Jeg beder under henvisning til det som jeg har anført ovenfor, om en udtalelse fra statsfængslet.

7. Samtaler med enkeltindsatte

Som allerede nævnt har de 18 enkeltindsatte som jeg har haft samtaler med, fået skriftligt svar på samtalerne.

Jeg har i enkelte af disse svar oplyst at de emner som den enkelte indsatte havde bragt op, ville blive medtaget i inspektionsrapporten, og jeg har ovenfor under pkt. 3.1 nævnt renoveringen af baderummene i afdeling B 2 og B 3 (det tidsmæssige problem).

7.1. Udvidelse af åbningstiden for det fælles køkken på afdeling B 2

Flere af de enkeltindsatte oplyste at fælleskøkkenet på afdeling B 2 forsøgsvis var åbent 3 gange om ugen. De indsatte ønskede at forsøget blev udvidet med flere dage om ugen.

I mit skriftlige svar til en af de indsatte oplyste jeg at ledelsen under den afsluttende samtale anførte at der netop var tale om et forsøg, men at ledelsen var åben over for en eventuel udvidelse af forsøget alt afhængig af klientellet i B 2 og "stemningen" på afdelingen.

Ledelsen oplyste endvidere at ledelsen havde lovet en anden indsat på B 2 et skriftligt svar på hans spørgsmål til ledelsen om en udvidelse af forsøgsordningen.

Jeg beder statsfængslet om at sende mig en kopi af svaret til den indsatte.

7.2. Biblioteksbetjening af særafdelingerne

En af de enkeltindsatte som jeg havde samtale med, klagede over biblioteksbetjeningen af arrestafdelingen. Ifølge den indsatte, der havde været i afdelingen siden den

15. juli 2008, havde bibliotekaren kun været i arrestafdelingen 2-3 gange (i en periode på knap 4 måneder). Den pågældende oplyste at der var blevet klaget til ledelsen herover.

Under den afsluttende samtale med ledelsen oplyste ledelsen at bibliotekaren efter planen skulle komme på særafdelingerne en gang om ugen, og at ledelsen var opmærksom på at der havde været problemer med biblioteksbetjeningen af særafdelingerne på grund af ombygning i biblioteket og sygdom hos bibliotekaren.

Jeg bad samtidig med at jeg sendte mit skriftlige svar til den indsatte, statsfængslets ledelse om at underrette mig om statsfængslets svar til den indsatte på den nævnte konkrete klage med henblik på at svaret kunne indgå i grundlaget for inspektionsrapporten.

Jeg modtog den 20. januar 2009 et brev af 16. januar 2009 fra statsfængslet om problemerne med biblioteksbetjeningen af statsfængslets særafdelinger. Statsfængslet henviste i brevet til en udtalelse som statsfængslet havde indhentet fra bibliotekaren. Af brevet, der var stilet direkte til mig, fremgår det at bibliotekaren har anført over for statsfængslet at der i statsfængslets oprindelige svar (under den afsluttende samtale) tilsyneladende er sket en sammenblanding med den periode henover sommeren hvor biblioteket var nødsaget til at være lukket, og hvor besøgene på særafdelingerne derfor havde en sporadisk karakter. Det fremgår endvidere af brevet at bibliotekaren har anført over for ledelsen at biblioteksbetjeningen efter den nævnte periode har levet op til planen (om én gang om ugen pr. afdeling), og at det også forventedes at være tilfældet i fremtiden.

Jeg lægger til grund at biblioteksbetjeningen af særafdelingerne i hvert fald i en periode hen over sommeren 2008 ikke har levet op til planen om én gang om ugen pr. afdeling. Jeg afstår dog fra at undersøge hvor lang denne periode har været, og hvilke årsager der har været hertil.

8. Besøgsforhold mv. –

herunder besøgendes indlevering af effekter til de indsatte

Besøgsforholdene er blevet forbedret siden inspektionen i 2001. Der er nu i alt 19 besøgsrum i statsfængslet. Tallene omfatter også 3 "specialrum" som er indrettet til besøg af rockere.

5 af rummene, hvoraf det ene er lidt større end de 4 øvrige, er indrettet i en ny barak.

Af den håndbog (Indsattes håndbog) fra april måned 2007 som jeg modtog forud for inspektionen sammen med det ovenfor nævnte yderligere skriftlige materiale om statsfængslet, fremgår følgende om rygning under afvikling af besøg:

”Alle andre steder [end cellen; min bemærkning] er der rygeforbud. Forbudet gælder også for både indsatte og besøgende på besøgsafdelingen, bortset fra de besøgsrum, hvor rygning er tilladt”.

Det blev under inspektionen oplyst at 4 af de i alt 19 besøgsrum er røgfri af hensyn først og fremmest til medfølgende børn, og at disse 4 rum altid er bestilt i weekenderne.

Dette har efter det oplyste ikke givet problemer i forhold til de indsatte. Efter omstændighederne foretager jeg mig ikke noget på det foreliggende grundlag.

I forbindelse med opfølgningen på inspektionen i 2001 blev det oplyst at statsfængslet arbejdede på at få et elektronisk bookingsystem til besøgsafdelingen i stedet for den (enlige) indgående telefonlinje som hidtil havde været anvendt til reservering af besøgstider.

Under mit møde med talsmandsgruppen nævnte gruppen at besøgsordningen ikke fungerede optimalt. Gruppen nævnte at det tidligere havde været muligt at modtage besøg fra kl. 9.00-18.00, at det var blevet sværere at bestille tid til besøg, og at de besøgende i modsætning til tidligere ikke kunne indlevere effekter til de indsatte i forbindelse med afvikling af besøg. Der kunne på inspektionstidspunktet kun indleveres effekter om formiddagen (hvor fællesafdelingerne ikke afvikler besøg).

På forespørgsel oplyste talsmandsgruppen at besøgende som udgangspunkt bliver modtaget og behandlet godt på besøgsafdelingen – især af det faste personale i afdelingen – men at stemningen under besøg undertiden kan være præget af eventuelle forudgående, bureaukratiske problemer.

Ledelsen bekræftede efterfølgende at besøg for fællesskabsafdelingernes vedkommende ikke længere kan ske om formiddagen på arbejdsdage, men først fra kl. 14.30 til 20.30, og at dette navnlig er begrundet i hensynet til arbejdsdriften. I weekenden er der således mulighed for besøg hele dagen. Ledelsen bekræftede endvidere at det nye bookingsystem – et modul i klientsystemet som blev taget i brug den 1. januar 2008 – ikke virkede efter hensigten, og at der først og fremmest var problemer med

meget lange svartider. Kriminalforsorgen havde ikke selv kunnet løse disse tilpasningsproblemer, og firmaet bag modulet var derfor blevet bedt om at se på problemerne.

Det fremgår indirekte af et opslag i juni måned 2010 på statsfængslets hjemmeside at problemerne endnu ikke er løst. Jeg sigter til at det på hjemmesiden er oplyst at besøg – desværre – kun kan bestilles (og afbestilles) ved telefonisk henvendelse.

Jeg beder om oplysninger om status på arbejdet med at få bookingproblemerne løst.

Om de besøgendes indlevering af effekter bekræftede ledelsen at det tidligere havde været muligt for de besøgende at indlevere effekter til brug for de indsatte når de besøgende alligevel var i statsfængslet (på besøg). At dette ikke længere var muligt, var ressourcemæssigt begrundet. Ledelsen henviste herved til den tid det tager at registrere og undersøge det indleverede. Ledelsen henviste samtidig til at de besøgende har mulighed for at sende effekterne til de indsatte med posten.

På baggrund af ledelsens henvisning til postvæsenet foreslog jeg ledelsen at stille en "postkasse" op ved besøgsafdelingen (eller et andet sted på statsfængslets område) der gjorde det muligt for de besøgende at indlevere deres effekter når de nu alligevel var i statsfængslet (på besøg). Jeg henviste til at en sådan ordning ville gøre det muligt for statsfængslet tidsmæssigt at adskille registreringen og undersøgelsen fra selve indleveringen, og at ordningen ville virke som om de besøgende rent faktisk havde sendt de indleverede effekter med posten.

Ledelsen lovede at overveje forslaget.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse om resultatet af disse overvejelser.

9. Personaleforhold

9.1. Arbejds miljø, jf. Arbejdstilsynets påbud af 19. september 2006

Det fremgår af det skriftlige materiale som jeg har modtaget, at Arbejdstilsynet med grundlag i tilsynets besøg i statsfængslet den 19. maj 2006 (som opfølgning på tilsynets afgørelse af 16. februar 2004, jf. tilsynets rapport om fængselsfunktionærernes psykiske arbejdsmiljø fra 2003) afgav et påbud til statsfængslet. Påbuddet blev i 2008 tiltrådt af Arbejds miljøklagenævnet.

Hovedpunkterne for Arbejdstilsynets kritik og påbud har været manglende forebyggelse af vold, mangelfuld supervision og utilfredshed med ledelsen (stor udskiftning i ledergruppen).

Ved Arbejdstilsynets afgørelse blev statsfængslet bl.a. påbudt at bruge en autoriseret rådgiver til løsning af fængselsfunktionærernes psykiske arbejdsmiljøbelastninger.

På inspektionstidspunktet var CowiConsult således i gang med en afdækning af personaleforholdene ved en række fokusgruppemøder.

Jeg beder statsfængslet om oplysninger om tilsynssagens videre forløb.

9.2. Sygefravær - langtidssygemeldinger

Under mit møde med hovedsamarbejdsudvalget blev det fremført at mængden af arbejde pr. ansat er forøget væsentligt siden år 2000 pga. generelle nedskæringer.

Dertil kommer problemet med mange langtidssygemeldinger. Det var dog naturligt nok ikke muligt under mødet at få et præcist tal herfor, men tallet 60 pct. af samtlige sygemeldinger blev nævnt. Der var enighed om at der hovedsageligt er tale om arbejdsbetinget (langtids)sygdom; typisk med en psykisk og altså ikke en fysisk baggrund.

Jeg beder statsfængslet om aktuelle oplysninger om antallet af langtidssygemeldinger.

9.3. Rekrutteringsproblemer

Det blev endvidere under samme møde oplyst at beslutningen om opførelsen af et nyt fængsel i 2015 på Falster og den dertilhørende nedlæggelse af Statsfængslet i Vridsløselille har betydet en vis usikkerhed blandt personalet. På inspektionstidspunktet var der ca. 15 ubesatte stillinger i statsfængslet. De ubesatte stillinger skyldes formentlig generelle problemer med at besætte stillinger i kriminalforsorgen (på det tidspunkt). Stillingen som beskæftigelsesleder der havde stået ubesat i nogle måneder, var dog blevet besat pr. 1. februar 2008.

Jeg beder statsfængslet om oplysninger om problemets omfang på nuværende tidspunkt.

10. Møde med statsfængslets socialrådgivere

Jeg havde som allerede nævnt to møder med repræsentanter for socialrådgiverne.

Socialrådgiverne klagede over at kommunalreformen alt andet lige har ført til ændrede strukturer i kommunerne. Mens især problemer i forbindelse med løsladelse/prøveløsladelse tidligere kunne klares med en enkelt kommunal kontakt, skal der nu efter gennemførelsen af kommunalreformen som udgangspunkt rettes henvendelse til både socialcenter, jobcenter og ydelsescenter. Den ændrede struktur er blevet gennemført af Københavns Kommune på et tidligere tidspunkt, men også i forhold til denne kommune er der problemer. Ifølge socialrådgiverne er der således tale om et landsdækkende problem. Socialrådgiverne fremførte endvidere at eventuelle fastsatte sagsbehandlingsprocedurer ikke er meldt ud eller er "sunket ned" til de ansatte i skrankerne.

Socialrådgiverne oplyste på forespørgsel at Direktoratet for Kriminalforsorgen har taget nogle tiltag i samarbejde med Velfærdsministeriet (nu Indenrigs- og Socialministeriet) og de store kommuner, men at det – i hvert fald på inspektionstidspunktet – var utilstrækkeligt.

Socialrådgiverne oplyste endvidere at beskæftigelseskonsulenten i Statsfængslet i Sdr. Omme havde udarbejdet nogle skriftlige retningslinjer i forhold til kontakten til Københavns Kommune.

Efter socialrådgivernes opfattelse var det frustrerende at kommunerne som udgangspunkt først i forbindelse med og efter løsladelsen får sat fokus på de indsattes sociale og bolig-mæssige problemer.

Det blev i forbindelse med det sidste møde aftalt at socialrådgiverne efter inspektionen skulle sende mig en skriftlig henvendelse om problemerne, og at den skriftlige henvendelse skulle være forsynet med konkrete eksempler. Jeg har imidlertid ikke modtaget en sådan skriftlig henvendelse.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt på det foreliggende grundlag i anledning af inspektionen af Statsfængslet i Vridsløselille, men kan kun gentage min opfordring om at problemerne bliver illustreret af konkrete eksempler.

Spørgsmålet om bolig og beskæftigelse mv. i forbindelse med løsladelse har været rejst politisk (bl.a.) den 3. marts 2010 i form af et spørgsmål til justitsministeren (spm.

nr. 755 – retsudvalget, almindelig del). I svaret af 29. april 2010 har justitsministeren bl.a. anført følgende:

”Kriminalforsorgen er aktuelt sammen med kommunerne i gang med at styrke samarbejdet mellem Kriminalforsorgen, de sociale myndigheder og andre relevante aktører i forbindelse med udslusning af indsatte. I efteråret 2009 offentliggjorde Servicestyrelsen rapporten ”God løsladelse”, som indeholder en praksisorienteret køreplan for den gode løsladelse. Det er disse anbefalinger, som for tiden implementeres.

Indsatte vil således uanset straffens længde altid have krav på at få hjælp til at finde en bolig, beskæftigelse eller uddannelse til et erhverv.”

Af statsfængslets resultatkontrakt for 2008 (inspektionstidspunktet) fremgår bl.a. at indsatsen for at støtte de indsatte i at leve en kriminalitetsfri tilværelse ved at forbedre deres løsladelsessituation skal styrkes. Det blev i kontrakten fastsat som krav at mindst 50 pct. af de indsatte med straf i mere end 4 måneder skulle have bolig og mindst 40 pct. være i beskæftigelse ved løsladelsen.

Jeg beder statsfængslet om at oplyse om det er lykkedes at indfri disse krav.

Jeg beder endvidere direktoratet om at redegøre for resultatet af arbejdet med at få anbefalingerne i projektet ”God løsladelse” implementeret.

11. Indsattes håndbog – vejledning om klage til Folketingets Ombudsmand

I ovenstående håndbog, der efter det oplyste var blevet oversat til engelsk, er der i afsnittet om ordensregler og information som det sidste punkt i bogen (klagevejledning) bl.a. anført følgende om klager til Folketingets Ombudsmand:

”Du kan klage til Folketingets Ombudsmand, hvis du er utilfreds med direktoratets afgørelse i en klagesag. Ombudsmanden kan ikke ændre en afgørelse, men tager stilling til, om sagen er korrekt behandlet”.

Citatet kan læses således at ombudsmanden alene kan behandle klager over eventuelle sagsbehandlingsspørgsmål i en sag; dvs. de rent formelle spørgsmål som er knyttet til sagen og dens afgørelse, men ikke de materielle spørgsmål i sagen.

Hvis en indsat som ønsker at klage over direktoratets afgørelse i en sag, læser klagevejledningen som indeholdende en sådan kompetencebegrænsning, vil den indsatte måske afholde sig fra at benytte sig af denne mulighed for at klage.

Jeg beder om statsfængslets – og Direktoratet for Kriminalforsorgens – bemærkninger hertil.

12. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af rapportmateriale om de seneste 20 sager om anbringelse i sikringscelle og de seneste 20 sager om anbringelse i observationscelle forud for den 16. oktober 2008 (varslingstidspunktet). Hvis anbringelserne i nogle af disse tilfælde havde været påklaget til Direktoratet for Kriminalforsorgen, anmodede jeg om oplysning herom og om kopi af direktoratets afgørelse i sagen hvis den forelå på daværende tidspunkt.

Under inspektionen blev det aftalt at begrænse sagerne til sager efter den 1. januar 2007.

Jeg modtog herefter 8 rapporter om anbringelse i sikringscelle og 16 rapporter om anbringelse i observationscelle samt en oversigt over de sager som jeg fik udleveret. Det er samtidig oplyst at der ikke ses at være nogen klagesager.

Ved min gennemgang af rapporterne er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anbringelse i de enkelte tilfælde. Min gennemgang har været koncentreret om overholdelse af de procedureregler der gælder på de to områder.

12.1. Sikringscelleanbringelse

12.1.1. Indledning

De 8 anbringelser i sikringscelle fandt sted i perioden 28. januar 2007 til og med 14. oktober 2008, dvs. en periode på 1 år og knap 9 måneder.

2 af de indsatte var varetægtsarrestanter.

I 1 tilfælde var der en forudgående anbringelse i observationscelle. Rapporten om denne anbringelse, der ligger inden for den periode som rapporterne herom er fra, er ikke blandt det materiale som jeg har modtaget. Jeg har under pkt. 12.2.1 bedt om at få oplyst hvorfor jeg ikke har modtaget denne rapport.

I 4 tilfælde blev sikringscelleanbringelsen afløst af observationscelleanbringelse, men i det ene tilfælde fremgår det ikke af sikringscellerapporten, men alene af observationscellerapporten som er blandt de observationscellerapporter som jeg har modtaget. Alle de andre 3 tilfælde ligger også inden for den periode hvorfra jeg har modtaget observationscellerapporter, men det er kun i 2 af de 3 tilfælde at jeg tillige har modtaget observationscellerapporten. Jeg har under min omtale af observationscellerapporterne under pkt. 12.2.1 bedt om at få oplyst hvorfor jeg ikke har modtaget observationscellerapporten vedrørende det sidste tilfælde.

Det bør efter min opfattelse altid fremgå af sikringscellerapporten når en anbringelse i sikringscelle afløses af en observationscelleanbringelse. Jeg har noteret mig at det fremgår i 3 af de 4 tilfælde, og jeg går ud fra at det er en fejl at det ikke er nævnt i det sidste tilfælde (en anbringelse den 14. oktober 2008).

I 2 andre tilfælde skete der overførsel til henholdsvis Anstalten ved Herstedvester og Københavns Fængsler. Desuden var der i 2 tilfælde tale om sikringscelleanbringelse ved overførsel fra henholdsvis et arresthus og Anstalten ved Herstedvester.

12.1.2. Retsgrundlag

Anbringelse i sikringscelle er reguleret i straffuldbyrdslovens § 66 og sikringsmiddelbekendtgørelsen, nu bekendtgørelse nr. 67 af 14. januar 2010 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Denne bekendtgørelse afløste bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001, der således var gældende da afgørelserne om anbringelse i sikringscelle blev truffet i de konkrete tilfælde, og som der derfor er henvist til i det følgende. Til bekendtgørelsen knytter sig en vejledning, nu vejledning nr. 5 af 19. januar 2010, der afløste vejledning nr. 2 af 2. januar 2006 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Straffuldbyrdslovens § 66 og bekendtgørelsen finder også anvendelse for vare-tægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 91 (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007).

12.1.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle, er angivet i straffuldbyr-delseslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle, og herunder tvangsfiksering ved an-vendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2). Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages hvis det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelserne skete i 5 tilfælde for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) og i de øvrige 3 tilfælde for at hindre selvmord eller anden selvbe-skadigelse (nr. 2).

12.1.4. Begrundelse mv.

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde en rapport om anvendelse af sikringscelle, herunder tvangsfiksering. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen.

Vejledningen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse angiver ikke hvad begrundelsen skal indeholde. Det fremgår således ikke at begrundelsen skal in-deholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og en angivelse af hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet, samt en angivelse af de faktiske omstændigheder der er lagt til grund for afgørelsen, således som det er tilfældet ved observationscelleanbringelse, jf. pkt. 12.2.4. Direktoratet for Kriminalfor-sorgen blev i sagen om min inspektion af Arresthuset i Aalborg gjort opmærksom på denne forskel så spørgsmålet kunne indgå i direktoratets vurderinger i forbindelse med en kommende revision af vejledningen. Jeg henviser til endelig rapport af 21. no-vember 2003, pkt. 8.1.4. Det blev samtidig tilkendegivet at det forhold at en anbringel-se i sikringscelle for så vidt er mere indgribende end en anbringelse i observationscel-le, næppe (alene) kan bruges som argument for tilføjelse af en tilsvarende bestem-melse, idet bestemmelsen for så vidt angår observationscelleanbringelse kan være/er medtaget på grund af bestemmelserne om udelukkelse fra fællesskab og muligheden for at undlade begrundelse i samme regelsæt.

Den nye vejledning indeholder fortsat ikke den ovennævnte angivelse af hvad be-grundelsen skal indeholde.

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet har foretaget sig vedrørende angivelse af krav til begrundelsens indhold ved udstedelsen af vejledning nr. 2 af 2. januar 2006.

Rapport om anvendelse af sikringscelle skal ske ved elektronisk indrapportering i klientsystemet, jf. vejledningens pkt. 9. Den elektroniske rapport i klientsystemet om sikringscelle indeholder ikke et punkt med overskriften "Begrundelse", men punkter med overskriften "Beskrivelse af episoden" og "Anbringelse påkrævet for at". Under sidstnævnte punkt er der i alle sagerne en henvisning til retsgrundlaget for anbringelsen i det konkrete tilfælde.

Der er desuden i de enkelte sager på nær 2 anført en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen under punktet "Beskrivelse af episoden". I 1 af disse tilfælde (en anbringelse den 14. august 2007) er der et tillæg som sikkerhedschefen – der var til stede ved anbringelsen – ifølge rapporten har udfærdiget 2 timer før anbringelsen, og som beskriver hvad der skete helt frem til anbringelsen. Jeg går ud fra at der er tale om en skrivefejl i notatet om tidspunktet for udfærdigelsen af dette tillæg.

I de 2 nævnte tilfælde er der blot henvist til at den indsatte er henholdsvis hentet i Arresthuset i Køge (en anbringelse den 28. januar 2007) og overført fra Anstalten ved Herstedvester (en anbringelse den 27. august 2007). Det fremgår ikke hvorfor der er sket overførsel fra henholdsvis Arresthuset i Køge og Anstalten ved Herstedvester der begge selv har sikringscelle. I begge tilfælde er en medarbejder i Statsfængslet i Vridsløselille angivet som den der traf beslutningen om anbringelse i sikringscelle.

Selv om der er tale om anbringelse i sikringscelle efter overførsel fra en anden institution (der har truffet beslutning om sikringscelleanbringelse), bør det fremgå af rapporten hvad der er den nærmere begrundelse for anbringelsen i sikringscelle.

Jeg har ingen bemærkninger til begrundelserne i de øvrige tilfælde.

Det tilføjes at jeg under dette punkt alene har vurderet om der er givet en (tilstrækkelig) begrundelse i sagerne. Ved min gennemgang af sikringscellerapporterne er jeg således (som nævnt under pkt. 12) ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anbringelse i sikringscelle i de enkelte tilfælde.

Med hensyn til begrundelse for beslutning om fiksering henvises til pkt. 12.1.8.

12.1.5. Magtanvendelse mv.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3, skal anbringelse i sikringscelle og tvangs-fiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev anvendt magt over for den indsatte ved anbringelsen i sikringscellen i 6 tilfælde.

Magten bestod i forskellige greb, herunder armsnoningsgreb, og benlås. I 1 tilfælde blev der på grund af den trange plads (i indsattes celle) ikke anvendt "reglementerede greb", men sidehalsgreb (en anbringelse den 14. august 2007).

I 3 tilfælde fremgår det at den indsatte blev båret til sikringscellen, og i 3 tilfælde er der tillige anvendt håndjern.

I 1 tilfælde blev der forud for anbringelsen brugt gas for at få den indsatte ud af den celle han sad i.

12.1.6. Kompetence mv.

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om at anbringe en indsat i sikringscelle og herunder eventuelt fikser den indsatte, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1. Også beslutning om ophør af sikringscelleanbringelse træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den der er bemyndiget dertil efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller den der er bemyndiget efter bekendtgørelsens stk. 1, så hurtigt som muligt underrettes om det passerede, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, sidste punkt. Rapporten skal indeholde oplysning om institutionens underretning efter denne bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt.

Der er ikke blandt det materiale som jeg har modtaget fra Statsfængslet i Vridsløselille, interne retningslinjer om anbringelse i sikringscelle, herunder om delegation af kompetence i disse sager. I forbindelse med opfølgningen af ombudsmandens sidste inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille sendte fængslet en lokal instruks af 30. maj 2002 om anvendelse af sikringscelle der bl.a. indeholder kompetenceregler.

I forbindelse med min senere inspektion den 11. november 2004 af arrestafdelingen i Statsfængslet i Vridsløselille modtog jeg en instruks af 24. juli 2002 til personalet om interne kompetenceforhold der også omfatter anbringelse i sikringscelle.

Jeg beder om at få oplyst om der foreligger nye eller reviderede instrukser. Hvis det er tilfældet, beder jeg om kopi heraf.

Beslutningen om anbringelse i sikringscelle blev i 3 tilfælde truffet af en leder og i de øvrige tilfælde af en fængselsfunktionær. Der blev som nævnt under pkt. 12.1.8 anvendt fiksering i alle tilfælde og beslutning herom blev på nær i 1 tilfælde truffet af den samme som traf beslutningen om anbringelse i sikringscelle. I det ene tilfælde traf en overvagtimester – der deltog i eller var vidne til episoden – beslutningen om anvendelse af sikringsmidler samtidig med at anbringelsen fandt sted, mens beslutningen om anbringelsen blev truffet af en fængselsfunktionær.

Jeg beder om at få oplyst hvorfor det ikke var overvagtimesteren der traf begge beslutninger i dette tilfælde (en anbringelse den 17. august 2007).

Der er notat om underretning i 7 tilfælde, og i alle tilfælde er underretning givet til en leder.

I 3 af de 7 tilfælde blev beslutningen om anbringelse som nævnt truffet af en leder – henholdsvis sikkerhedskonsulenten (der deltog i episoden), en afdelingsleder og en souschef. I de 2 førstnævnte tilfælde var det samme leder der blev underrettet af henholdsvis en fængselsfunktionær og en overvagtimester, og i det sidste tilfælde underrettede souschefen en overvagtimester. (I førstnævnte tilfælde skete underretningen 5 minutter før og i de 2 andre tilfælde henholdsvis samtidig med og 5 minutter efter anbringelsen).

Jeg går ud fra at også den leder der traf afgørelsen om anbringelse i det sidstnævnte tilfælde, havde kompetence til at træffe afgørelser herom, og at der således i ingen af de 3 tilfælde er tale om (efterfølgende) underretning efter bekendtgørelsens § 2, stk. 2. Jeg beder om fængslets bemærkninger hertil og til det forhold at der er notat om underretning af personer der selv traf afgørelsen i sagen.

I det ene tilfælde hvor der ikke blev givet underretning, er afgørelsen om anbringelse truffet af en fængselsfunktionær. Det drejer sig om en anbringelse den 27. august 2007.

Jeg anser dette tilfælde for et enkeltstående tilfælde hvor der enten ikke er givet underretning eller ikke er gjort notat om underretningen. Det bemærkes at jeg er opmærksom på at den pågældende funktionær i et andet tilfælde er omtalt som vagthavende i et af tilsynsnotaterne, jf. nedenfor.

Underretningen fandt i 2 af de 4 tilfælde hvor det var en fængselsfunktionær der traf afgørelse om anbringelse, sted samtidig med anbringelsen – hvilket jeg går ud fra betyder i umiddelbar forlængelse af anbringelsen. Det ene af de 2 tilfælde er det tilfælde hvor en overvagtimester traf beslutningen om fiksering (og hvor der skete underretning af sikkerhedskonsulenten).

I de 2 andre tilfælde blev der givet underretning henholdsvis 1 time efter anbringelsen (en anbringelse den 21. april 2007) og næsten et døgn efter anbringelsen. Sidstnævnte tilfælde drejer sig om en anbringelse den 28. januar 2007 hvor der blev givet underretning til en vicefængselsinspektør.

Jeg anser de sene underretninger i disse tilfælde som enkeltstående tilfælde, men jeg beder alligevel fængslet om at oplyse om årsagen til den – meget – sene underretning i det sidstnævnte tilfælde.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er i 4 tilfælde truffet af en overvagtimester og i de andre 4 tilfælde af en fængselsfunktionær. Det fremgår af det ene af tilfældene (en anbringelse den 21. april 2007) at den pågældende funktionær var vagthavende, og samme funktionær traf afgørelse om ophør i yderligere 1 tilfælde (en anbringelse den 27. august 2007).

Jeg beder om at få oplyst om (alle) de pågældende fængselsfunktionærer havde kompetencen til at træffe beslutning om ophør. Foruden de nævnte anbringelser drejer det sig om anbringelser den 17. august 2007 og 8. maj 2008.

I 2 tilfælde er sikkerhedschefen kommet med supplerende oplysninger/bemærkninger i rapporten i form af et tillæg i rapporten. I det ene tilfælde er det sket 3 dage efter anbringelsen og i det andet tilfælde som tidligere nævnt godt 2 timer før anbringelsen – hvilket jeg som nævnt ovenfor går ud fra er en skrivefejl. I dette tilfælde traf sikkerhedschefen selv afgørelsen om anbringelse.

Bemærkningerne i det andet tilfælde (en anbringelse den 17. august 2007) angår manglende klokkeslæt på observationer og for stort spring med hensyn til notater i tidsrummet mellem kl. 11.55 og 12.20. Det fremgår at den pågældende leder havde talt med de pågældende fængselsfunktionærer om dette forhold og ”irettesat i forhold til gældende regler”.

Det fremgår ikke om de andre rapporter har været gennemset af en leder (der imidlertid ikke har haft bemærkninger til rapporterne).

På nær i 1 tilfælde havde alle de rapporter der blev gennemgået efter inspektionen i 2000, efterfølgende været gennemgået af en overvagtimester som jeg lagde til grund var en ledende overvagtimester.

I pkt. 10 i direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner er det bl.a. nævnt at de lokale regler der bør udfærdiges når kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, også bør indeholde nogle arbejdsgange der gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I forbindelse med opfølgningen på min inspektion i 2005 af Anstalten ved Herstedvester har Direktoratet for Kriminalforsorgen bl.a. oplyst at institutionens leder bør føre et løbende tilsyn med området, f.eks. i form af stikprøvevis gennemgang af sagerne.

I forbindelse med opfølgningen af den sidste inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille oplyste fængslet at der ville ske en styrkelse af kontrollen med om gældende regler er overholdt ved anbringelser i sikringscelle og observationscelle ”idet rapporterne nu gennemgås af både personale- og sikkerhedskonsulenten og viceinspektøren”. Statsfængslet bemærkede i den forbindelse at fængslet som bruger af klientsystemet ikke længere behøver at afvente en eventuel cirkulationsrunde af rapporter mv., men at

rapporterne kan ses direkte i klientsystemet, og at fængslet ville gennemse rapporterne når fængslet ved den daglige gennemgang af døgnrapporten så at der havde været en sikringscelleanbringelse.

Da det kun i 2 tilfælde fremgår at rapporterne har været gennemset af sikkerhedschefen, beder jeg om oplysning om hvorvidt der er sket ændring i tilsynet i forhold til det der blev oplyst i forbindelse med opfølgningen på inspektionen i 2000.

12.1.7. Undersøgelse for genstande mv.

Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte har i sin besiddelse på sin person, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

For så vidt angår sikringscelleanbringelse uden tvangsfiksering (som der ikke har været tale om i nogen af de foreliggende tilfælde) fremgår det af vejledningens pkt. 7, 2. afsnit, at omklædning undtagelsesvist vil kunne undlades hvis det vurderes at omklædning i sig selv vil optrappe situationen, jf. straffuldbydelseslovens § 66, stk. 3.

I 1. afsnit i samme punkt i vejledningen er det anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Derudover skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

Hverken straffuldbydelsesloven, sikringsmiddelbekendtgørelsen eller vejledningen indeholder en bestemmelse om notatpligt i disse tilfælde. I de anvendte blanketter er der felter til angivelse af hvorvidt der er sket undersøgelse af den indsattes person og omklædning, og de er udfyldt i alle tilfælde. Der er desuden et felt til bemærkninger om visitation og omklædning.

I alle tilfælde blev den indsatte visiteret i forbindelse med indsættelsen i sikringscelle. I 5 af de 8 tilfælde blev den indsatte tillige omklædt. I de 3 tilfælde hvor der ikke er sket omklædning, er der en begrundelse herfor i bemærkningsfeltet.

I 1 tilfælde fremgår det at den indsatte under sikringscelleanbringelsen bad om et tæppe, men fik afslag herpå under henvisning til at han skulle kunne observeres. Det fremgår endvidere af notatet at der var skruet helt op for varmen, og af bemærkningsfeltet om visitation og omklædning at den indsatte fik lov til at beholde t-shirt og underbukser på.

Før der gennemføres en undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1625 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at den indsatte i alle 8 tilfælde er orienteret i overensstemmelse med den nævnte bestemmelse.

12.1.8. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbyrdelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis dette er nødvendigt.

Der er som allerede nævnt sket fiksering i forbindelse med den konkrete anbringelse i alle tilfælde. I alle 8 tilfælde er der anvendt både bælte, håndremme og fodremme, men ikke handsker.

Det fremgår af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 13, stk. 1, at den rapport der skal udarbejdes, skal indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen også for eventuel tvangsfiksering. Af vejledningens pkt. 9 fremgår det desuden at det bør sikres at det fremgår af notatet om der eventuelt har fundet fiksering sted, hvilke fikseringsmidler der har været anvendt, og en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for omfanget heraf.

Bortset fra i 1 tilfælde er der ikke gjort notat om nødvendigheden af fiksering, men der er som nævnt under pkt. 12.1.4 i beskrivelsen af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for (i hvert fald) selve anbringelsen i sikringscelle. I det nævnte enkeltstående tilfælde er det under rubrikken til notat om magtanvendelse anført at den indsatte blev "båret til sikringscellen og fastspændt med mavebælte, fodrem og håndledsrem da han var meget truende og voldsom" (en anbringelse den 28. januar 2007).

Der er heller ikke skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Selvom der i samtlige tilfælde denne gang – i modsætning til ved inspektionen i 2000 – er anvendt fiksering, går jeg ligesom dengang ud fra at der altid foretages en konkret vurdering af behovet for fiksering. Selvom fængslet i samtlige tilfælde – ligesom ved inspektionen i 2000 – har benyttet alle fikseringsmidler, bortset fra handsker, går jeg desuden ligesom dengang ud fra at der altid foretages en konkret vurdering af fikseringens omfang. Jeg går således også ud fra at fastspænding med alle fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Det er beklageligt at der i 7 ud af 8 tilfælde ikke er gjort notat om begrundelsen for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang. Jeg går ud fra at det vil blive indskærpet at begrundelsen for fiksering og fikseringens omfang skal fremgå af rapporten.

Tidspunktet for anvendelsen af fiksering er i 6 tilfælde angivet som samtidig med anbringelsen i sikringscellen og i de resterende 2 tilfælde som henholdsvis 2 og 13 minutter efter anbringelsen.

I 2 tilfælde er der ikke i tilsynsnotaterne notat om hvilke fikseringsmidler der har været anvendt, og i 2 andre tilfælde hvor anbringelsen i begge tilfælde var meget kortvarig, er der alene notat herom i det første af 2 tilsynsnotater. Det fremgår derfor ikke i disse tilfælde om den indsatte var fikseret hele tiden under anbringelsen i sikringscelle, men jeg lægger i mangel af oplysninger om det modsatte til grund at den indsatte i disse tilfælde – ligesom i de øvrige tilfælde – var fikseret hele tiden under anbringelsen i sikringscelle. Om udstrækningen af fikseringen henviser jeg til pkt. 12.1.12.

12.1.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende medmindre lægen skønner et sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

(Ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 6).

Der skal således ske tilkald af læge i alle tilfælde med tvangsfiksering, men det er lægens ansvar at vurdere om der skal foretages tilsyn som dog kun må undlades hvis det anses for åbenbart unødvendigt. Reglen om lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse med fiksering adskiller sig derved fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering og ved anbringelse i observationscelle hvor der altid skal gennemføres tilsyn hvis der tilkaldes læge.

Det følger af vejledningens pkt. 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme måde som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6. Efter vejledningens pkt. 6, 2. afsnit, skal der gøres notat første gang lægen er søgt tilkaldt, og – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg.

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle, gøre notat om tilsynet. Efter stk. 2 skal notatet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv. Også tilsyn som læge og sygeplejerske foretager, skal noteres, jf. vejledningens pkt. 10, 3. afsnit, hvoraf fremgår at den faste vagt ved tvangsfiksering (jf. herom nedenfor under pkt. 12.1.10) er ansvarlig for at alle tilsyn noteres, herunder tilsyn ved sygeplejerske og læge.

Den elektroniske rapport i klientsystemet indeholder punkter med overskrifterne "Lægen tilkaldt", "Lægen genkaldt" og "Lægetilsyn foretaget". Desuden er der gjort plads til lægens bemærkninger (evt. i form af et resumé).

Der er notat om tidspunktet for lægetilkald i alle 8 tilfælde på nær 1. I dette ene tilfælde fremgår det dog at der fandt lægetilsyn sted. På nær i 2 tilfælde er der ligeledes notat om tidspunktet for lægetilsyn i rubrikken hertil. I det ene af de 2 tilfælde fremgår det dog af rubrikken til lægens bemærkninger og af tilsynsnotaterne at der var lægetilsyn, og af notatet om lægetilsynet tillige hvornår det fandt sted. I det andet tilfælde varede anbringelsen kun 51 minutter, og jeg går derfor ud fra at lægen (der blev tilkaldt 25 minutter efter anbringelsen) ikke nåede at komme inden den indsatte blev udtaget af sikringscellen.

De 2 tilfælde hvor der mangler notat om henholdsvis tilkald og tilsyn, anser jeg som enkeltstående tilfælde af forglemmelse med hensyn til notat herom.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, som nævnt tilkaldes straks. Det følger af vejledningens pkt. 5, 2. afsnit, at udgangspunktet (som hidtil) vil være at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsattes afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at tilvejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af sygeplejersken kan ske i løbet af ganske få minutter.

Ombudsmanden har, som også nævnt i rapporten fra inspektionen i 1993, udtalt at lægetilkald 10 minutter (eller senere) efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tog til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

Tidspunktet for lægetilkald mangler som nævnt i 1 tilfælde. Tilkald af læge er i 1 af de øvrige 7 tilfælde sket 1 minut efter fikseringen, i 2 tilfælde 5 minutter efter fikseringen, i 1 tilfælde 10 minutter efter fikseringen, i 2 tilfælde 15 minutter efter fikseringen, og i det sidste tilfælde 25 minutter efter fikseringen.

Det er beklageligt at lægetilkald i næsten halvdelen af tilfældene er sket mere end 10 minutter efter fikseringen.

Reglerne om sikringscelleanbringelse med fiksering indeholder ingen retningslinjer for hvornår lægetilsynet skal finde sted. Heller ikke forarbejderne til straffuldbyrdelsesloven angiver retningslinjer for hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver alene at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Direktoratet har, som også gengivet i opfølgingsrapporten fra inspektionen i 2000 af Statsfængslet i Vridsløselille i forbindelse med inspektion af (det tidligere) Statsfængslet i Horsens, præciseret at det således er lægens ansvar at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver. Jeg henviser til direktoratets udtalelse af 19. november 2001. I sagen fra Horsens Statsfængsel tog ombudsmanden også til efterretning at det var i overensstemmelse med reglerne i det tidligere gældende sikringscellecirkulære at der kan gå op til 2 timer før lægetilsyn finder sted.

I 1 tilfælde lægger jeg som nævnt til grund at der ikke var lægetilsyn på grund af den korte varighed af den indsattes ophold i sikringscellen (51 minutter). I 1 af de øvrige tilfælde er det noteret at lægetilsyn fandt sted 5 minutter efter tilkaldet, men af tilsynsnotaterne fremgår det at der rettelig er tale om 1 time og 5 minutter efter tilkaldet. Og så i 4 andre tilfælde er der ikke (fuld) overensstemmelse mellem tidspunktet for lægetilsyn i tilsynsnotatet og i rubrikken hertil. Lægetilsyn fandt i det ene tilfælde sted enten 25 minutter eller 45 minutter efter tilkaldet, i det andet tilfælde enten 40 minutter eller 1 time og 5 minutter efter tilkaldet, i det tredje tilfælde (også) enten 40 minutter eller 1 time efter tilkaldet og i det sidste tilfælde enten 3 timer og 37 minutter eller 3 timer og 45 minutter efter anbringelsen. Sidstnævnte tilfælde er det tilfælde hvor der ikke er notat om tidspunktet for lægetilkald (en anbringelse den 17. august 2007). Der er (derfor) heller ikke notat om genkald. Lægetilsyn fandt i de 2 sidste tilfælde sted henholdsvis 55 minutter og 1 time og 30 minutter efter tilkaldet.

Selv om det (meget) sene lægetilsyn ved anbringelsen den 17. august 2007 er et enkeltstående tilfælde, beder jeg fængslet om at oplyse årsagen til det sene lægetilsyn i dette tilfælde. Jeg beder i den forbindelse også om oplysning om hvornår der skete tilkald af læge.

Medmindre det fremgår af eventuelle nye interne retningslinjer, som jeg har spurgt til ovenfor, beder jeg desuden fængslet om at oplyse om det har været overvejet at fastsætte retningslinjer for hvornår der skal ske genkald.

Jeg beder tillige om at få oplyst om det i forbindelse med første tilkald normalt oplyses hvor lang tid der forventes at gå før lægen kommer.

I 2 tilfælde fremgår det at der senere under anbringelsen i sikringscelle var et nyt lægetilsyn, i det ene tilfælde knap 4 timer efter det tidligere lægetilsyn (og efter anmodning fra den indsatte) og i det andet tilfælde knap 23 timer efter det tidligere tilsyn. Den pågældende blev under anbringelsen også tilset af psykiater og sygeplejerske.

Kun i 3 tilfælde fremgår det hvilken læge der udførte tilsynet.

Jeg går ud fra at der i alle tilfælde i forbindelse med lægetilsynet også er udfærdiget et notat i den indsattes lægejournal (der ikke kan erstatte notat i sikringscellerapporten), og at det heraf fremgår hvem der udførte tilsynet. Efter min opfattelse bør det dog tillige fremgå af sikringscellerapporten.

Der skal som tidligere nævnt foretages notat om tilsyn, herunder lægetilsyn, der ud over oplysning om tidspunktet for tilsynet skal indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2.

Som nævnt går jeg ud fra at der i 1 tilfælde ikke var lægetilsyn. Lægens bemærkninger er gengivet i bemærkningsfeltet i 5 af de 7 tilfælde hvor der var lægetilsyn. For så vidt angår de 2 tilfælde hvor der var et nyt lægetilsyn senere under anbringelsen, går jeg ud fra at det gengivne notat hidrører fra det første tilsyn (hvad der dog ikke udtrykkeligt fremgår af notatet).

Det ene af de 2 tilfælde uden notat om lægetilsynet indeholder heller ingen tilsynsnotater, jf. herom pkt.12.1.11. Det drejer sig om en anbringelse den 12. november 2007. Jeg går ud fra at der er samme årsag til det manglende notat om lægetilsyn som til de manglende notater om tilsyn i øvrigt.

Jeg anser det andet tilfælde uden gengivelse af lægens bemærkninger for at være et enkeltstående tilfælde.

Det fremgår udtrykkeligt i 1 tilfælde og indirekte i et andet tilfælde at det var en fængselsfunktionær der gengav lægens bemærkninger i bemærkningsfeltet i rapporten. I et andet tilfælde er der tale om enten en ordret gengivelse af lægens notat i lægejournalen, herunder med angivelse af lægens navn, eller om at lægen har skrevet notat i rapporten. Jeg går umiddelbart ud fra at det første er tilfældet.

12.1.10. Fast vagt

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

En fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale der ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte, jf. vejledningens pkt. 4, afsnit 1.

Efter vejledningens pkt. 4, afsnit 2, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Forståelsen af begrebet fast vagt er blevet behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille i juni 2000. Direktoratet udtalte sig den 14. oktober 2002 om direktoratets forståelse og informerede i brev af 9. maj 2003 kriminalforsorgens institutioner herom. Af dette brev fremgår det at direktoratet ikke mener at en turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig måde tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har herved blandt andet lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder vedrørende spørgsmålet om ophævelse af fikseringen. Direktoratet bemærkede at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren efter en konkret vurdering afløses efter en periode af en halv times varighed, f.eks. fordi det viser sig at den indsatte er meget udkældende eller spyttende mv.

Ved flere tilsyn fremgår det at tilsynsnotatet er skrevet af en anden end den der udførte tilsynet. Jeg lægger i øvrigt til grund at tilsyn er udført af den person der har gjort notat herom.

I 2 tilfælde er der reelt ingen tilsynsnotater. Det drejer sig om anbringelserne den 27. august 2007 og 12. november 2007 der varede henholdsvis 51 minutter og 3 timer. I det førstnævnte tilfælde er der alene et notat fra tidspunktet for udtagelsen, og i det andet tilfælde 2 notater med 2 minutters mellemrum der er skrevet knap en time efter udtagelsen og ikke indeholder nogen kommentarer.

I et enkelt tilfælde (en anbringelse den 28. januar 2008) har den samme fængselsfunktionær skrevet samtlige notater om tilsyn med den indsatte i ca. 3½ time (efter anbringelsen), men det fremgår ved initialer at der i flere tilfælde er tale om indførelse af notat om tilsyn som andre har udført. De næste tilsyn frem til udtagelsen er (også) foretaget af forskellige personer der hver især ikke har ført tilsyn i mere end en halv time ad gangen. Tilsyn er i de øvrige tilfælde foretaget af forskellige personer der hver især med enkelte undtagelser ikke har ført tilsyn i mere end en halv time ad gangen. I flere tilfælde fremgår det udtrykkeligt at den pågældende havde vagten i et tidsrum af en halv time.

I forbindelse med opfølgning i sagen om inspektionen af arrestafdelingen i fængslet oplyste fængslet at inspektionen ved en tilføjelse i fængslets instruks om anvendelse af sikringscelle ville indskærpe over for personalet at en turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, ikke på fuld tilstrækkelig vis tilgodeser hensynet bag ordningen med en fast vagt.

Jeg lægger (også på baggrund af det anførte i tilsynsnotaterne i sagerne og det oplyste ved inspektionen i 2000) til grund at der er udpeget en fast vagt.

Jeg beder fængslet om en udtalelse vedrørende det forhold at udpegningen af en fast vagt umiddelbart ikke ses at være sket i overensstemmelse med tilkendegivelsen fra direktoratet nævnt ovenfor (og fængslets indskærpelse).

I 1 tilfælde er de første tilsyn efter anbringelsen ført af den overvagtimester der traf beslutningen om fiksering. Det drejer sig om en anbringelse den 17. august 2007.

Ved samme anbringelse og i 2 andre tilfælde har en af de personer der er nævnt som deltagere i eller vidne til episoden, ført tilsyn med den indsatte på et tidspunkt under sikringscelleanbringelsen. Det fremgår ikke om de pågældende også deltog i selve fikseringen.

Jeg går ud fra at fængslet er opmærksom på det anførte i vejledningen, jf. gengivelsen ovenfor, om at personer der har deltaget i den aktuelle fiksering, så vidt muligt ikke bør fungere som vagt under sikringscelleanbringelsen.

12.1.11. Tilsyn

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, og vejledningens pkt. 10 skal enhver der tilser den indsatte, herunder en fast vagt, som nævnt gøre notat om tilsyn, herunder tidspunktet for tilsyn. Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Notatet skal indføres i rapporten i klientsystemet og ikke længere på et særligt observationsskema, jf. vejledningens pkt. 10.

Er den indsatte fikseret, skal der udfærdiges notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter.

Ved de anbringelser der varede henholdsvis 51 minutter og 3 timer, er der som tidligere nævnt ingen tilsynsnotater, bortset fra et notat i førstnævnte tilfælde der er skrevet i forbindelse med (tilsyn ved) udtagelsen af sikringscelle. Det drejer sig om anbringelser den 27. august 2007 og 12. november 2007.

Det er beklageligt at der (bortset fra det ene tilsyn i forbindelse med udtagelsen) enten ikke var tilsyn med den indsatte eller ikke er gjort notat herom. Jeg beder om at få oplyst hvad der er årsag til de manglende tilsynsnotater.

I nogle tilfælde fremgår det som tidligere nævnt at notat om tilsyn er skrevet senere end selve tilsynet.

Jeg er bekendt med at direktoratet har overvejet problemet med at der i den blanket der findes i klientsystemet, automatisk stemples det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. I sagen om min inspektion af Arrestafdelingen i (det tidligere) Statsfængslet i Horsens har direktoratet oplyst at det ikke er muligt teknisk at ændre på dette forhold. Problemet med at observationstidspunktet ikke registreres (stemples), må derfor løses ved at den der indtaster observationerne, i (begyndelsen af) hvert notat anfører tidspunktet for observationen. Direktoratet har desuden oplyst at denne fremgangsmåde er beskrevet i on-line hjælpen i klientsystemet.

Denne fremgangsmåde har som nævnt været anvendt ved flere af tilsynene. Det fremgår at notatet i intet tilfælde er indføjjet (meget) lang tid efter at tilsynet rent faktisk fandt sted.

Ved flere andre tilsyn er det ikke angivet hvornår tilsynet fandt sted. I 1 af disse tilfælde har sikkerhedschefen gjort opmærksom på manglende angivelser af tidspunkt for tilsyn (der ikke er sammenfaldende med tidspunktet for notat herom). Det drejer sig som tidligere nævnt om en anbringelse den 17. august 2007.

Også i flere af de andre tilfælde er tidspunktet for notatet om tilsynet (så vidt ses) ikke sammenfaldende med tidspunktet for udførelsen af tilsynet. Jeg kan således ikke umiddelbart lægge til grund at tilsyn i alle de øvrige tilfælde er sket på de angivne tidspunkter, dvs. at notatet er skrevet i umiddelbar forlængelse af tilsynet.

Ligesom i de rapporter der blev gennemgået ved inspektionen i 2000, er tilsyn i flere tilfælde angivet ved et interval der – går jeg ud fra – dækker den periode som den pågældende fængselsfunktionær havde vagten. Som eksempel kan nævnes en anbringelse den 21. april 2007 "Observationer mellem 07.30 – 08.00".

Som ombudsmanden udtalte i rapporten fra inspektionen i 2000 af Statsfængslet i Vridsløselille, er en sådan angivelse efter ombudsmandens opfattelse ikke i overensstemmelse med kravet om notat om tilsyn mindst hvert kvarter idet det ikke heraf udtrykkeligt fremgår hvornår inden for det pågældende interval vagten har tilset den indsatte. Med den anvendte formulering er det således heller ikke muligt at efterprøve om der i de tilfælde hvor denne formulering er anvendt, er gået mere end 15 minutter mellem tilsynene.

Det er beklageligt at fængslet på trods af ombudsmandens tidligere udtalelse fortsat anvender fremgangsmåden med at angive et interval for tilsyn.

Idet jeg går ud fra at personalet også i forbindelse med denne inspektion bliver gjort bekendt med min opfattelse, og at tilsyn i fremtiden vil blive noteret med præcis angivelse af tidspunktet herfor, herunder i de tilfælde hvor notatet om tilsyn indføres senere end tidspunktet for tilsynet, foretager jeg mig dog ikke mere vedrørende dette forhold.

I de tilfælde hvor den nævnte fremgangsmåde med angivelse af interval (uden opsplitning) har været anvendt, er det som nævnt ikke muligt at se om tilsyn rent faktisk er sket hvert kvarter. Jeg har dog ikke grundlag for at antage at det ikke skulle være tilfældet.

I andre tilfælde hvor der er tvivl om hvorvidt tilsynet har været ført på det tidspunkt som det er noteret, er det heller ikke muligt at se om kravet om tilsyn mindst hvert kvarter har været overholdt.

De fleste af de øvrige tilsyn er ført mindst hvert kvarter, og ofte er der notat om tilsyn med kortere interval.

Der er dog også i mange tilfælde gået længere tid mellem tilsynene. I de fleste af disse tilfælde er der gået op til 30 minutter mellem 2 tilsyn, men der er dog også i enkelte tilfælde tale om længere tid. Ved anbringelsen den 28. januar 2007 er der således næsten 2 timer mellem 2 notater om tilsyn henholdsvis kl. 5.44 og 7.35 (hvor det ikke fremgår om tilsyn rent faktisk blev udført på dette tidspunkt) og næsten 1 time mellem det næste noterede tilsyn kl. 7.43 og det følgende tilsyn kl. 8.42. Der er desuden ingen tilsynsnotater mellem kl. 10.27 og 12.00 hvor den indsatte blev udtaget af sikringscellen. Også ved anbringelserne den 21. april 2007 og 14. august 2007 er der mellem enkelte tilsyn mere end 30 minutter.

Ved den ovenfor nævnte anbringelse den 17. august 2007 har sikkerhedschefen påtalt at der var gået for lang tid mellem 2 tilsyn (25 minutter).

Det er beklageligt at der i flere tilfælde er gået mere end et kvarter mellem tilsynene mens den indsatte var fikseret. Jeg har dog samtidig noteret mig at der i mange tilfælde er ført tilsyn med den indsatte hyppigere end hvert kvarter. Idet jeg går ud fra at fængslet vil overveje at innskærpe overholdelsen af kravet om tilsyn "mindst" hvert kvarter når den indsatte er fikseret, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

I flere tilfælde ved anbringelsen den 14. august 2007 er notater om tilsyn enten ikke kronologiske eller er anført på forkerte tidspunkter. F.eks. er der kl. 20.36 et notat om et tilsyn kl. 20.08 og kl. 20.37 et notat om et tilsyn kl. 19.17.

Der er ved alle tilsynene gjort notat om indsattes tilstand, og det fremgår indirekte af flere notater at grundlaget for anbringelsen (og fikseringen) fortsat var til stede.

Jeg henleder opmærksomheden på at notatet om tilsynet med den indsatte foruden oplysning om den indsattes tilstand skal indeholde eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen i sikringscelle og tvangsfikseringen.

12.1.12. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering

Reglerne om sikringscelleanbringelse og tvangsfiksering indeholder ikke en bestemmelse svarende til bestemmelsen om observationscelleanbringelse i § 14, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter anbringelsen straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Uanset dette skal både selve sikringscelleanbringelsen og fikseringen utvivlsomt bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. For så vidt angår fiksering, fremgår det af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 8 at tvangsfiksering kun helt undtagelsesvist kan ske i over ét døgn.

Hvis anvendelse af sikringsmidler varer mere end et døgn, skal læge orienteres dagligt således at den pågældende bl.a. ud fra sit kendskab til den indsatte kan vurdere om lægetilsyn er nødvendigt, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Hvis der træffes bestemmelse om at opretholde en anbringelse i sikringscelle i mere end tre døgn eller om at opretholde tvangsfikseringen i mere end 24 timer, skal institu-

tionen straks foretage indberetning herom til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 3. Indberetningen skal indeholde en nærmere begrundelse for at betingelserne for fortsat anbringelse i sikringscelle eller tvangsfiksering anses for opfyldt.

Rapporter om sikringscelleanbringelse skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår sikringsmidlet er ophørt, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1. Det fremgår i alle tilfælde.

De 8 anbringelser varede mellem 51 minutter og 1 døgn og 45 minutter. I 5 tilfælde varede anbringelsen under 5 timer, i 2 tilfælde henholdsvis ca. 13½ og godt 17 timer og i det sidste tilfælde som nævnt 1 døgn og 45 minutter.

Fikseringen varede i alle tilfælde lige så lang tid som selve anbringelsen.

I det sidste notat om anbringelsen den 21. april 2007, der er skrevet kl. 10.02 som var 22 minutter efter at anbringelsen ophørte, er det anført at den indsatte havde været rolig siden kl. 21.40, og at det derfor var besluttet at udtage ham af sikringscellen og anbringe ham i observationscellen. Det er den sag hvor anbringelsen varede godt 17 timer.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anbringelserne og fikseringerne i nogen af tilfældene ikke blev bragt til ophør på det tidspunkt hvor betingelserne herfor ikke længere var opfyldt. Det gælder også det tilfælde hvor anbringelsen varede mere end et døgn og hvor det fremgår af tilsynsnotaterne at den indsatte var meget urolig og havde en råbende og aggressiv adfærd.

For god ordens skyld bemærker jeg dog at jeg går ud fra at der i alle tilfælde løbende foretages en vurdering ikke kun af behovet for at opretholde sikringscelleanbringelsen, men også af behovet for at opretholde fikseringen og af fikseringens omfang. Jeg har noteret mig at der i visse tilfælde hvor der fortsat (efter ophævelse af sikringscelleanbringelse og fiksering) skønnes at være behov for observation, sker overførsel til observationscelle.

Jeg har endvidere noteret mig at der var fornyet lægetilsyn med den indsatte i det tilfælde hvor anbringelsen og fikseringen varede i mere end 24 timer (en anbringelse den 14. august 2007).

Jeg beder om at få oplyst om der skete indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen i dette tilfælde.

12.1.13. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog kun for dømte. Der er således ingen klagefrist ved afgørelser der træffes over for varetægtsarrestanter.

De elektroniske blanketter indeholder en fortrykt klagevejledning, og jeg går ud fra at de indsatte i de konkrete tilfælde er vejledt i overensstemmelse hermed. For så vidt angår anbringelsen den 27. august 2007 har jeg dog kun modtaget side 1 af 2 sider, men jeg går ud fra at der på side 2 er klagevejledning. De 2 rapporter der vedrører varetægtsarrestanter, angiver ingen frist for at klage.

12.2. Anbringelse i observationscelle

12.2.1. Indledning

Jeg modtog som nævnt 16 rapporter om anbringelse i observationscelle.

I 3 tilfælde fandt anbringelse i observationscelle sted i forlængelse af en sikringscelleanbringelse fordi det skønnedes at der fortsat var behov for særlig observation. Rapporterne om de forudgående sikringscelleanbringelser er i alle 3 tilfælde blandt de rapporter som jeg har modtaget om sikringscelleanbringelse, jf. også pkt. 12.1.1.

Som også nævnt i pkt. 12.1.1 er der blandt de sikringscellerapporter som jeg har modtaget, yderligere 1 rapport hvoraf det fremgår at en sikringscelleanbringelse blev afløst af observationscelleanbringelse. Denne anbringelse ligger også inden for den periode hvorfra jeg har modtaget observationscellerapporter, men jeg har ikke modtaget en rapport om denne observationscelleanbringelse.

Jeg beder om at få oplyst hvorfor jeg ikke har modtaget observationscellerapporten vedrørende dette tilfælde der drejer sig om en anbringelse i sikringscelle den 27. august 2007 der ifølge sikringscellerapporten samme dag blev afløst af en observationscelleanbringelse. Idet jeg går ud fra at der er udarbejdet en rapport om anbringelsen i observationscelle, beder jeg endvidere om at modtage den nu.

Som også nævnt under pkt. 12.1.1 fremgår det af yderligere 1 af rapporterne om sikringscelleanbringelse at der var en forudgående anbringelse i observationscelle. Rapporten fra denne anbringelse, der ligeledes ligger inden for den periode som rapporterne om anbringelse i observationscelle er fra, er heller ikke blandt det materiale som jeg har modtaget.

Jeg beder om at få oplyst hvorfor jeg ikke har modtaget observationscellerapporten vedrørende dette tilfælde (en anbringelse den 8. maj 2008). Idet jeg går ud fra at der er udarbejdet en rapport om anbringelsen i observationscelle, beder jeg endvidere om at modtage den nu.

Det fremgår af 1 af de øvrige rapporter at det oprindeligt var besluttet at anbringe den indsatte i sikringscelle, men det blev ændret til observationscelle fordi den indsatte på vej til sikringscelle blev så rolig at det blev anset for tilstrækkeligt at han blev anbragt i observationscelle.

De 16 rapporter som jeg har modtaget, vedrører i alt 14 indsatte idet 2 indsatte hver har 2 rapporter.

Anbringelserne i observationscelle fandt sted i perioden mellem den 9. februar 2007 og 14. oktober 2008, dvs. en periode på godt 1 år og 8 måneder.

3 af de anbragte var varetægtsarrestanter.

12.2.2. Retsgrundlag

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og i bekendtgørelsen om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse, nu bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 der trådte i kraft den 1. juli 2008 og afløste bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003. Til den nugældende bekendtgørelse knytter sig vejledning nr. 28 af 3. juni 2008, og til den tidligere bekendtgørelse knyttede sig vejledning nr. 84 af 9. juli 2003. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. § 89 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007).

Da jeg har modtaget rapporter om anbringelser både før og efter 1. juli 2008, er det både den nye og den tidligere bekendtgørelse der har fundet anvendelse i sagerne. De grundlæggende regler er dog ikke ændret i den nye bekendtgørelse.

12.2.3. Betingelser

Betingelserne for at anbringe en indsat i observationscelle er angivet i den nugældende bekendtgørelses § 15 der svarer til den tidligere bekendtgørelses § 14. Efter stk. 1 i denne bestemmelse kan anbringelse i observationscelle kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelsen skete i 14 tilfælde efter nr. 3 (behov for særlig observation), og i de 2 resterende tilfælde efter nr. 2 (hensyn til orden og sikkerhed).

12.2.4. Begrundelse

Efter den nugældende bekendtgørelses § 18, stk. 2, der svarer til den tidligere bekendtgørelses § 17, stk. 2, skal der udfærdiges en rapport om det passede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge pkt. 8 i den nugældende vejledning og pkt. 7 i den tidligere vejledning skal begrundelsen indeholde "en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå".

I alle tilfælde er der henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter. Der er dog fortsat i rapporterne om de anbringelser der er sket efter at den nye bekendtgørelse trådte i kraft, henvist til bekendtgørelsens § 14 i stedet for § 15 hvor de relevante bestemmelser nu findes.

Da jeg er bekendt med at bestemmelserne er rettet centralt, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

I 13 tilfælde er der givet en (mere eller mindre udførlig) begrundelse for anbringelsen i form af en beskrivelse af den episode eller de omstændigheder der førte til anbringelsen. I 1 tilfælde er det dog blot anført at den indsatte skiftevis var meget hidsig og truende eller ukontaktbar. Det drejer sig om en anbringelse den 5. februar 2008 på grund af behov for særlig observation.

Efter min opfattelse burde det have været uddybet hvorfor der fandtes grundlag for anbringelse i observationscelle i dette tilfælde.

De 3 resterende tilfælde er de 3 tidligere nævnte tilfælde hvor der var forudgående sikringscelleanbringelse. I 2 af de 3 tilfælde er det i beskrivelsen af episoden blot anført at den indsatte var udtaget af sikringscelle og anbragt i observationscelle, mens det i det sidste tilfælde tillige er anført hvorfor den indsatte blev udtaget af sikringscellen og anbragt i observationscelle. Det er videre i rapporterne anført at der var behov for særlig observation. I sikringscellerapporten er der en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle, men ikke for hvorfor det blev anset for nødvendigt at anbringe den indsatte i observationscelle efter udtagelsen af sikringscelle. I det ene tilfælde (en anbringelse den 22. april 2007, kl. 9.40) er det (dog) anført at den indsatte havde været rolig siden kl. 21.40 aftenen før, og at det derfor var besluttet at tage ham ud af sikringscellen og anbringe ham i observationscellen, men ikke hvorfor det blev anset for nødvendigt at anbringe den indsatte i observationscelle (når han nu havde været rolig i 12 timer). De 2 andre sikringscelleanbringelser varede henholdsvis knap 2 timer og godt 4 timer.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Aalborg har jeg for så vidt angår et lignende tilfælde hvor der dog var en direkte henvisning til sikringscellerapporten som var vedlagt, rejst spørgsmål om hvorvidt den anførte begrundelse var tilstrækkelig. Direktoratet anførte i den anledning i en udtalelse af 24. februar 2004 følgende:

"(...) Anbringelse i observationscelle efter straffuldbydelseslovens § 64, stk. 1, nr. 2 [skal være nr. 1; min bemærkning], kan finde sted, hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det. Det fremgår af det anførte, at det er disse hensyn arresthuset har henvist til.

Direktoratet har ved behandlingen af sager om sikringscelleanbringelse været specielt opmærksom på, at institutionen så vidt muligt snarest søger at anvende et mindre indgribende middel, således at sikringscelleanbringelsen – selv om det ikke umiddelbart kan anses for forsvarligt at lade den indsatte få ophold i almindeligt fællesskab – kan bringes til ophør. Direktoratet har accepteret, at der, i tilfælde hvor betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af forløbet af sikringscelleanbringelsen, i rapporten om det efterfølgende forsøg med observationscelleanbringelse som 'beskrivelse' alene henvises til det anførte i rapporten om den forudgående anbringelse i sikringscelle.

Direktoratet anser derfor henvisningen til sikringscellerapporten (som er vedlagt) for at være i overensstemmelse med denne praksis.

..."

I forbindelse med min senere inspektion af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens har jeg til en konkret sag udtalt følgende:

"Bortset fra at bemærke at det efter min opfattelse havde været mest rigtigt hvis der udtrykkeligt havde været henvist til (beskrivelsen af forløbet i) sikringscellerapporten, og idet jeg går ud fra at betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af sikringscellerapporten (som jeg ikke har modtaget), foretager jeg mig ikke mere vedrørende begrundelsen i dette tilfælde."

Jeg har noteret mig at der i observationscellerapporterne er henvist til behov for særlig observation. Da betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab ikke fremgår af (forløbet af) sikringscelleranbringelserne, burde de desuden efter min opfattelse have været anført i observationscellerapporterne i de 2 tilfælde hvor der ikke er en begrundelse for anbringelsen i observationscelle.

Det bemærkes at jeg under dette punkt alene har vurderet begrundelsen for anbringelsen. Jeg har således ikke taget stilling til grundlaget for anbringelsen i observationscelle.

12.2.5. Magtanvendelse

Efter bekendtgørelsens § 17, stk. 1, der svarer til § 16, stk. 1, i den tidligere bekendtgørelse, skal anbringelse i observationscelle gennemføres så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der er anvendt magt i 4 af de 16 tilfælde. I det ene tilfælde er feltet til notat om magtanvendelse (som et enkeltstående tilfælde) ikke udfyldt, men det fremgår af beskrivelsen af episoden at der blev anvendt magt.

Magtanvendelsen bestod i førergreb, armsnoningsgreb og i et tilfælde tillige af benlås. I dette tilfælde og i et af de andre tilfælde blev der tillige anvendt håndjern.

12.2.6. **Kompetence mv.**

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1, der svarer til den tidligere bekendtgørelses § 17, stk. 1. Der er ikke – som ved anvendelse af sikringsmidler og magt – en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er (derfor) heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Direktoratet har i sagen om ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) oplyst at baggrunden for denne forskel i regelsættene er at der ved anvendelse af sikringsmidler og magt er en formodning om at institutionens leder gennem lokale regler ikke har delegeret afgørelseskompetencen til den tilstedeværende funktionær, mens en lignende formodning ikke fra centralt hold har været ønsket anført ved anbringelse i observationscelle.

Der er ikke blandt det materiale som jeg har modtaget fra Statsfængslet i Vridsløselille, interne regler om brugen af observationscelle. I forbindelse med ombudsmandens sidste inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille sendte fængslet en instruks af 30. maj 2002 om anbringelse i observationscelle. Som nævnt under pkt. 12.1.6 har jeg efterfølgende i sagen om inspektionen i 2004 af fængslets arrestafdeling tillige modtaget en instruks af 24. juli 2002 om kompetenceforhold (der også omfatter afgørelser om anbringelse i observationscelle).

Hvis instruksen af 30. maj 2002 er revideret siden da, eller der er udarbejdet en ny instruks, beder jeg om en kopi heraf.

Beslutningen om anbringelse i observationscelle blev i 2 tilfælde truffet af en afdelingsleder, i 1 tilfælde af en souschef, i 5 tilfælde af en overvagtimester og i de øvrige 8 tilfælde af en fængselsfunktionær.

I 8 tilfælde er der notat om at der er sket underretning om anbringelsen. Det drejer sig om det ene af de 2 tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af en afdelingsleder, det tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af en souschef, 3 af de 5 tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af en overvagtimester, og 3 af de 8 tilfælde hvor beslutningen blev truffet af en fængselsfunktionær.

I de 2 tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af henholdsvis en afdelingsleder og en souschef, underrettede de pågældende sig selv samtidig med at de traf beslutningen om anbringelse. I 2 af de 3 tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af en overvagtimester, var der også tale om at samme overvagtimester blev underrettet samtidig med at beslutningen blev truffet, men i disse tilfælde var det en fængselsfunktionær der underrettede de pågældende overvagtimestre. Der er således i de 4 nævnte tilfælde ikke tale om en efterfølgende underretning. For så vidt angår det ene af de 2 sidstnævnte tilfælde fremgår det udtrykkeligt af beskrivelsen af episoden at beslutningen om at anbringe den indsatte i observationscelle skete i samråd med den pågældende overvagtimester. Jeg går ud fra at der også i det andet tilfælde er tale om at overvagtimesteren traf beslutningen om anbringelse i observationscelle efter henvendelse fra den fængselsfunktionær der står angivet som den der underrettede overvagtimesteren.

Jeg beder om at få oplyst hvorfor der i de 2 førstnævnte tilfælde er notat om at de pågældende underrettede sig selv. Det drejer sig om anbringelser den 9. februar 2007 og 19. september 2008.

I det sidste tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af en overvagtimester, underrettede denne overvagtimester en afdelingsleder. Det drejer sig om en anbringelse den 3. august 2007, kl. 19.00, der ophørte den 4. august 2007, kl. 7.19. Det er noteret at underretning skete den 3. august 2007, kl. 7.50. Jeg går ud fra at skulle have stået 4. august 2007, kl. 7.50, og at der således er tale om en efterfølgende almindelig orientering af afdelingslederen.

I 2 af de 3 tilfælde hvor beslutningen om anbringelse blev truffet af en fængselsfunktionær, blev der givet underretning til en overvagtimester.

I det sidste tilfælde blev der givet underretning (flere gange, jf. herom nedenfor) til den fængselsfunktionær der traf afgørelsen om anbringelse. Det drejer sig om en anbringelse der ifølge feltet "Anbragt" skete den 19. december 2007, kl. 23.58, men ifølge beskrivelsen af episoden under "Hvornår" skete den 19. december 2007, kl. 00.20. Der må enten være tale om at anbringelsen skete den 18. december 2007, kl. 23.58 eller den 19. december 2007, kl. 00.20. Da der er givet underretning (første gang) den 19. december 2007, kl. 00.10, går jeg ud fra at anbringelsen rettelig skete den 18. december 2007, kl. 23.58.

Jeg beder fængslet om at oplyse om det er korrekt antaget.

Der er seks notater om underretning i denne sag. Den første underretning skete som nævnt den 19. december 2007, kl. 00.10, den næste kl. 00.25 og den sidste kl. 02.29. Hvis anbringelsen skete kl. 00.20, er den første underretning en forudgående underretning (indhentelse af godkendelse), men jeg lægger som nævnt til grund at anbringelsen skete den 18. december 2007, kl. 23.58.

Jeg beder fængslet om at oplyse om den pågældende fængselsfunktionær var bemyndiget til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle. Som jeg også nævnte i sagen om inspektionen i 2004 af arrestafdelingen er jeg bekendt med at klientsystemet henter stillingsbetegnelse i en database hvor funktionær og andet ikke er anført, og at fungerende overvagtimestre derfor står anført som fængselsfunktionærer.

Jeg går ud fra at de mange notater om underretning i sagen har sammenhæng med at der i samme periode ikke er notater om tilsyn med den indsatte i observationscellen idet første notat herom er skrevet kl. 03.57. Jeg går således som nævnt under pkt. 12.2.9 ud fra at de nævnte underretninger er sket i forbindelse med personalets tilsyn med den pågældende, og at notaterne erstatter notater om tilsyn. Hvis det ikke er korrekt antaget, beder jeg om at få oplyst hvorfor der er flere underretninger af den der traf afgørelse om anbringelse i sagen.

2 af de 5 tilfælde hvor der ikke blev givet underretning om anbringelsen i observationscelle, og hvor beslutning herom ifølge observationscellerapporten blev truffet af en fængselsfunktionær, drejer sig om 2 af de 3 tilfælde hvor anbringelsen i observationscelle skete i forlængelse af en sikringscelleanbringelse. I det ene af disse tilfælde blev beslutningen om overførsel til observationscelle ifølge sikringscellerapporten truffet af en overvagtimester. I det andet tilfælde blev beslutningen om overførsel ifølge sikringscellerapporten truffet af den fængselsfunktionær der også ifølge observationscellerapporten traf afgørelse om observationscelleanbringelse. Det drejer sig om en overførsel fra sikringscelle til observationscelle den 22. april 2007. Det er noteret at udtagelsen af sikringscellen og indsættelsen i observationscelle skete efter "ordre af VK".

Jeg går ud fra at VK sigter til vagtkontoret, og at beslutningen således reelt blev truffet af vagthavende. Efter min opfattelse havde det været rigtigst hvis navnet på den vagthavende (tillige) havde været angivet.

Jeg beder fængslet om at oplyse om beslutningen om anbringelse i observationscelle i de resterende 3 tilfælde hvor det var en fængselsfunktionær der ifølge rapporten traf beslutningen, blev truffet af en person der ifølge de interne regler var bemyndiget her- til. Det drejer sig om anbringelser den 5. februar 2008, den 17. juli 2008 og (den ene af 2 anbringelser) den 14. oktober 2008 (j.nr. 2008/302/00423-0004).

Underretning er i de 2 tilfælde hvor der er givet underretning til en overvagtmaster om beslutninger der er truffet af en fængselsfunktionær, givet henholdsvis 5 og 15 minutter efter anbringelsen.

Beslutning om ophør blev i 6 tilfælde ifølge rapporten truffet af en overvagtmaster og i de resterende tilfælde af en fængselsfunktionær. Af sidste tilsynsnotat i 2 af de tilfælde hvor en overvagtmaster er noteret som den der traf beslutningen om ophør, fremgår det at det var henholdsvis en afdelingsleder og personale- og sikkerhedskonsulenten der udtog den indsatte. I et af de andre tilfælde hvor en overvagtmaster ifølge rapporten traf beslutning om ophør, fremgår det af tilsynsnotaterne at en anden overvagtmaster 5 minutter forinden reelt havde truffet beslutningen om ophør, men at rapporten ikke var blevet "afsluttet rettidig" (og derfor blev afsluttet af en anden overvagtmaster).

Af sidste tilsynsnotat i 2 af de tilfælde hvor en fængselsfunktionær ifølge rapporten traf afgørelsen om ophør, fremgår det at indsatte blev udtaget af observationscelle efter henholdsvis ordre fra en afdelingsleder og aftale med en overvagtmaster der således reelt traf beslutningen om ophør. Af næstsidste tilsynsnotat i 1 andet af de tilfælde hvor en fængselsfunktionær ifølge rapporten traf afgørelsen om ophør, fremgår det at indsatte blev udtaget af observationscelle efter samråd med en overvagtmaster der således også i dette tilfælde reelt traf beslutningen om ophør. I 2 andre tilfælde er det i sidste tilsynsnotat nævnt at det blev besluttet at udtage den indsatte af observationscellen, men ikke om det skete efter drøftelse med andre. I et andet tilfælde fremgår det at den pågældende blev udtaget efter aftale med en læge umiddelbart efter dennes tilsyn.

Det bør efter min opfattelse i alle tilfælde udtrykkeligt (også) af det relevante punkt fremgå hvem der (reelt) har truffet en beslutning (om f.eks. ophør).

Hvis kompetencen til at træffe afgørelse om ophør fortsat ligger hos overvagtmasteren i samråd med fængselsfunktionæren på sygeafdelingen, beder jeg om at få oplyst om de fængselsfunktionærer der traf afgørelse om ophør i de tilfælde hvor det ikke fremgår at det skete efter aftale med en leder, (på det pågældende tidspunkt) havde kompetence til at træffe beslutning om ophør af observationscelleanbringelse. Det drejer sig om anbringelser den 17. august 2007, 14. oktober 2008 (kl. 17.10), 8. september 2008, 17. juli 2008, 5. februar 2008, 27. maj 2007 og 22. april 2007.

Ingen af rapporterne indeholder notat om at de efterfølgende har været gennemset af en fra ledelsen.

De 2 rapporter der blev gennemgået efter inspektionen i 2000, havde begge efterfølgende været gennemgået af en overvagtmaster som jeg lagde til grund var en ledende overvagtmaster.

Som nævnt i pkt. 12.1.6 er det i pkt. 10 i vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner bl.a. nævnt at de lokale regler der bør udfærdiges når kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, også bør indeholde nogle arbejdsgange der gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser.

Som også nævnt dette sted oplyste fængslet i forbindelse med opfølgning i sagen om den sidste inspektion af fængslet at der ville ske en styrkelse af kontrollen med om gældende regler er overholdt ved anbringelser i sikringscelle og observationscelle "idet rapporterne nu gennemgås af både personale- og sikkerhedskonsulenten og viceinspektøren".

I sagen om inspektionen af arrestafdelingen oplyste fængslet desuden at der nu var aftalt en procedure hvorefter inspektionen automatisk får kopi af rapporten når en indsat har været anbragt i observationscelle. Hermed sikres det at ledelsen gennemgår alle sagerne.

Da der ikke er notat om gennemsyn i nogle af rapporterne, beder jeg om oplysning om hvorvidt der er sket ændring i tilsynet med observationscelleanbringelser i forhold til det der blev oplyst dengang.

12.2.7. Undersøgelse af den indsatte person

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 2, der svarer til § 18, stk. 2, i den tidligere bekendtgørelse, skal der i forbindelse med anbringelsen i observationscelle ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

For så vidt angår undersøgelse af den indsatte person (visitation) er udgangspunktet således at det skal ske, mens udgangspunktet for så vidt angår omklædning er det modsatte.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i vejledningens pkt. 6, 2. pkt., der svarer til den tidligere vejlednings pkt. 5, 2. pkt., henvist til det der er anført i pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. Heri er det anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Desuden skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

De elektroniske blanketter i klientsystemet om anbringelse i observationscelle indeholder felter hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt, og et felt til bemærkninger om visitation og omklædning. Der skal gøres notat i dette felt hvis de ovenfor anførte udgangspunkter fraviges.

I alle tilfælde er der notat om hvorvidt der har fundet visitation og omklædning sted. I 15 tilfælde er der foretaget visitation og i 6 tilfælde omklædning.

Det ene tilfælde hvor der ikke skete visitation, er et af de 3 tilfælde hvor der var en forudgående sikringscelleanbringelse. Det fremgår af sikringscellerapporten at der skete visitation og omklædning i forbindelse med anbringelsen i sikringscelle. I feltet til bemærkninger er det nævnt at der skete visitation inden den indsatte blev fikseret i sikringscellen.

Feltet til bemærkninger er også udfyldt i alle de 6 tilfælde hvor den indsatte blev omklædt. I 1 tilfælde (en anbringelse den 19. september 2008) er dog blot anført "l.a.b." (intet at bemærke). Der er således ikke en begrundelse for hvorfor det skønnedes nødvendigt at omklæde den indsatte. Det samme gælder ved en anbringelse den 18. (eller 19.) december 2007 hvor det blot er anført at den indsatte eget tøj var taget af,

og at den indsatte kun havde underbenklæder på, men ikke hvorfor det skønnedes nødvendigt at den indsatte skulle omklædes.

Som det fremgår ovenfor, skal der foretages en konkret vurdering hvor hovedreglen dog er at der skal ske undersøgelse, men ikke omklædning. Det burde derfor have været anført hvorfor omklædning skønnedes nødvendigt (også) i disse 2 tilfælde.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen som tidligere nævnt mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1625 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte er orienteret i overensstemmelse med § 2, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod dette.

12.2.8. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 1, der svarer til § 18, stk. 1, i den tidligere bekendtgørelse, skal der *tilkalde*s læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2). Samme regel gælder ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. straffuldbydelseslovens § 66, stk. 6. Disse bestemmelser adskiller sig sprogligt fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, jf. straffuldbydelseslovens §§ 62, stk. 4, 2. pkt. og 65, stk. 3, 2. pkt. Det fremgår af disse bestemmelser at der skal *gennemføres* lægetilsyn hvis der i disse sager er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Det er dog i Straffuldbydelsesloven med kommentarer af Anette Esdorf mfl., s. 162, anført at der efter bestemmelsen i straffuldbydelseslovens § 66, stk. 6, skal foretages lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, og at det svarer til reglerne om lægetilsyn efter anvendelse af magt og håndjern.

I 3 tilfælde er rubrikken om tilkald af læge udfyldt, og i 2 af de 3 tilfælde fremgår det også at der var lægetilsyn. I det sidste tilfælde fremgår det af et af tilsynsnotaterne at den indsatte alligevel ikke mente at han havde behov for en læge.

Det fremgår af rapporterne at læge blev tilkaldt henholdsvis samtidig med anbringelsen, 10 minutter efter anbringelsen og 15 minutter efter anbringelsen. Tilsyn fandt i de 2 tilfælde sted henholdsvis 1 time og 1 time og 10 minutter efter anbringelsen.

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, der svarer til § 17, stk. 2, i den tidligere bekendtgørelse, skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter § 19 (før § 18), dvs. overvejelser om lægetilsyn.

Der burde derfor efter min opfattelse i alle tilfælde have været gjort notat i rubrikken om lægetilsyn. Hvis tilsyn ikke skønnes nødvendigt, kan det – som jeg også bemærkede i sagen om inspektionen af arrestafdelingen – markeres med et minus i feltet til notat om tilkald af læge.

I 2 tilfælde fremgår det at den indsatte talte med en sygeplejerske under anbringelsen i observationscelle. Der ses dog ikke at være tale om at sygeplejerske er tilkaldt med henblik på at vurdere behovet for lægetilsyn, eller at samtalen med sygeplejersken erstattede et sådant tilsyn. I det ene tilfælde blev beslutningen om kontakt til sygeafdelingen (først) truffet 10 timer efter anbringelsen.

For god ordens skyld bemærker jeg at ombudsmanden tidligere har udtalt at tilsyn ved sygeplejerske ikke kan erstatte tilsyn af læge der sker på grundlag af bestemmelser herom, herunder hvis den indsatte anmoder om lægehjælp. Hvis personalet i et konkret tilfælde er i tvivl om hvorvidt der er behov for lægetilsyn, kan sygeplejerske tilkaldes med henblik på at vurdere om der er behov for lægetilsyn. Selv om sygeplejerske som nævnt ikke ses tilkaldt i nogen af de foreliggende tilfælde med henblik på at vurdere behovet for lægetilkald, bemærker jeg desuden at det (i rubrikken om lægetilkald) efter min opfattelse bør angives hvis der sker et sådant tilkald, tillige med notat om resultatet af sygeplejerskens vurdering af dette spørgsmål.

I yderligere 1 tilfælde skete observationscelleanbringelsen efter at den indsatte havde haft en samtale med sygeplejersken, der anså den indsatte for stærkt selvmordstruet. Den indsatte blev under anbringelsen tilset af en psykiater.

I det ene af de 2 tilfælde hvor der var lægetilsyn, er der notat herom i bemærkningsfeltet. Det andet tilfælde er det tilfælde hvor der mangler tilsynsnotater i en periode der også omfatter det tidspunkt som lægetilsynet fandt sted på (en anbringelse den 18.

(eller 19.) december 2007. Jeg går ud fra at det er en fejl at der ikke efterfølgende er gjort notat om lægens bemærkninger.

12.2.9. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutions personale, jf. bekendtgørelsens § 20 der svarer til den tidligere bekendtgørelses § 19. Enhver der tilses den pågældende, skal gøre notat herom på et observations-skema (nu i selve rapporten i klientsystemet) uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. pkt. 7 (tidligere pkt. 6) i vejledningen. Om hyppigheden af tilsyn ved personalet er det desuden anført at det hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Som det fremgår af opfølgingsrapporten om inspektionen af arrestafdelingen i 2004 havde jeg ingen bemærkninger til at fængslet ikke havde fundet grundlag for at fastsætte interne retningslinjer for hvor hyppigt der skal ske tilsyn.

I alle tilfælde er der tilsynsnotater, men som tidligere nævnt mangler der i 1 tilfælde notater fra anbringelsen den 18. december 2007, kl. 23.58 (eller den 19. december 2007, kl. 00.20) til kl. 03.57. Der er som også tidligere nævnt notat om flere underretninger i denne periode i feltet til notat om underretning om anbringelsen.

Som også nævnt under pkt. 12.2.6, går jeg ud fra at de nævnte underretninger er sket i forbindelse med personalets tilsyn med den pågældende. Jeg går således ud fra at der har været tilsyn med den indsatte på de angivne tidspunkter. Jeg beder om at få oplyst om det er korrekt forstået, og hvorfor der i så fald ikke er gjort notat under tilsynsnotaterne, herunder om observationerne ved disse tilsyn.

Også i et andet tilfælde mangler der notater for en periode. Det drejer sig om en anbringelse den 27. maj 2007 hvor der ikke er notater mellem kl. 21.40 og kl. 03.36. Det fremgår at det skyldes at der var problemer med at logge på klientsystemet.

Jeg går således ud fra at der har været tilsyn med den indsatte i det nævnte tidsrum. Da det blev muligt at logge på klientsystemet, burde der efter min opfattelse tillige have været gjort notat om hvornår der havde været tilsyn, og om observationerne i forbindelse hermed som jeg går ud fra er noteret på et løst ark på grund af problemerne med at logge på klientsystemet.

Som nævnt under pkt. 12.1.11 stemples automatisk det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. Observationstidspunktet må derfor indtastes i (begyndelsen af) hvert notat hvis det indtastes senere end tidspunktet for observationen.

Denne fremgangsmåde har været anvendt ved flere af tilsynene, og det fremgår at notatet i intet tilfælde er indføjet (meget) lang tid efter at tilsynet rent faktisk fandt sted. Jeg lægger til grund at tilsyn i de øvrige tilfælde er sket på de angivne tidspunkter, dvs. at notatet er skrevet i umiddelbar forlængelse af tilsynet.

Der er også flere steder notater hvoraf det udtrykkeligt fremgår at notatet om tilsyn er skrevet (overført) af en anden end den der har udført tilsynet.

I 1 tilfælde hvor anbringelsen varede 1½ time, er første tilsynsnotat et notat om selve anbringelsen i observationscellen der er skrevet godt 50 minutter efter anbringelsen. Da der ikke er notat om at der samtidig med dette notat blev udført et tilsyn, går jeg ud fra at der ikke var et sådant tilsyn. Næste tilsynsnotat er skrevet ca. 40 minutter senere og er et notat om at indsatte på baggrund af en samtale (som jeg går ud fra var med den afdelingsleder der er nævnt) var vurderet, og at den indsatte herefter var udtaget af observationscellen. Selv om der ikke er oplysning om et tilsyn, går jeg ud fra at der var tilsyn med den indsatte på dette tidspunkt. Der ses således ikke at være ført tilsyn med den indsatte før ca. 1½ time efter at han blev indsat i observationscellen. Det drejer sig om en anbringelse den 19. september 2008.

Jeg beder om at få oplyst om det forholder sig sådan.

I et andet tilfælde der kun varede 1 time, er der kun notat om udtagelsen af observationscellen.

I yderligere 2 tilfælde der drejer sig om anbringelser den 3. august 2007, kl. 19.00 og den 5. juli 2007, kl. 19.00 var der mellem 2 tilsyn om natten henholdsvis 4 timer og 11

minutter og 5 timer og 10 minutter. Ved tilsyn kl. 00.09 i førstnævnte tilfælde og kl. 23.25 i det andet tilfælde blev det konstateret at den indsatte sov, og ved næste tilsyn sov den indsatte fortsat.

Tilsyn er i de øvrige tilfælde sket med intervaller på mellem 5 minutter og 2 timer og 20 minutter. I de fleste tilfælde er der dog højst gået en time mellem (nogle af) de foretagne tilsyn.

Der er i alle tilfælde oplysning om tidspunktet for udtagelsen af observationscellen, og det fremgår at der i alle tilfælde har været tilsyn helt frem til udtagelsen.

12.2.10. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 2, der svarer til den tidligere bekendtgørelses § 16, stk. 2.

Som nævnt er det under pkt. 7 (tidligere pkt. 6) i vejledningen anført at det hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i alle tilfælde af rapporterne.

I alle rapporter er varigheden af anbringelsen tillige anført i døgn, timer og minutter foroven på blanketten. Som tidligere nævnt er der en fejl i det angivne ved en anbringelse den 19. december 2007 hvor anbringelsen rettelig varede 1 døgn, 9 timer og 18 minutter og ikke kun 9 timer og 18 minutter som angivet. Den korteste anbringelse varede 1 time og den længste godt 70 timer. 10 af anbringelserne varede under 5 timer, 4 anbringelser varede mellem 6 og 15 timer, en anbringelse varede som nævnt ca. 33 timer (1 døgn, 9 timer og 18 minutter) og den sidste anbringelse varede som nævnt godt 70 timer.

Sidstnævnte anbringelse der fandt sted den 18. august 2008, skete fordi den indsatte efter sygeplejerskens vurdering var stærkt selvmordstruet, og med henblik på særlig observation. Kort tid efter anbringelsen kl. 11.55 og efter en længere samtale med en fængselsfunktionær faldt den indsatte i søvn og sov flere timer afbrudt af enkelte opvågninger hvor det bl.a. er noteret at han lå og kiggede, at han virkede til at have det

bedre, og at han virkede rolig og fattet. Ved en samtale kl. 16.33 erklærede den indsatte sig indforstået med at blive i observationscellen så længe han følte sig dårlig og havde trang til selvbeskadigelse. Næste morgen (kl. 9.05) er der et notat om at den indsatte blev vækket, og at han stadig hørte stemmer, men var rolig. Efter tilsyn af psykiater ca. 10 timer senere anbefalede denne at den indsatte forblev i observationscellen så længe han fortsat udtrykte selvmordstrusler. Der er ikke notater om yderligere selvmordstrusler, men blot notater om hvad den indsatte foretog sig, og at han var stille og rolig eller sov samt at der blev arbejdet på en overførsel til hospital. Den 21. august 2008 kl. 8.11 er der et notat om at den indsatte snarest muligt ønskede at tale med overvagtimesteren om at blive flyttet fra observationscellen, og efter en samtale med en afdelingsleder samme dag kl. 10.00 blev den indsatte udtaget af observationscellen.

Selv om det ikke fremgår eller kan udledes af de tilsynsnotater der er skrevet (længere tid) efter psykiaterens tilsyn den 19. august 2008 og frem til om morgenen den 21. august 2008, går jeg ud fra at det i hele denne periode blev vurderet at der fortsat var behov for særlig observation på grund af (de tidligere udtalte) selvmordstrusler. Jeg går på denne baggrund også ud fra at anbringelsen ikke har strakt sig ud over den periode hvor betingelserne for anbringelsen var opfyldte.

For de øvrige sagers vedkommende lægger jeg uden videre til grund at bestemmelsen i bekendtgørelsens § 16, stk. 2/17, stk. 2, er overholdt. Det gælder også den anbringelse der varede ca. 33 timer, og som (også) skete på grund af trusler om selvmord, og hvor det fremgår at den indsatte blev tilset af sygeplejerske 2 gange i løbet af anbringelsen.

12.2.11. Klagevejledning

Ifølge bekendtgørelsens § 18, stk. 2, sidste pkt., der svarer til § 17, stk. 2, sidste pkt. i den tidligere bekendtgørelse, skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog alene for dømte. 3 af de anbragte var varetægtsarrestanter.

Alle rapporter indeholder en fortrykt klagevejledning der oplyser om at der er givet klagevejledning. I rapporter om varetægtsarrestanterne er der ikke, som i rapporter om afsonerne, angivet klagefrist.

Opfølgning

Jeg beder om at statsfængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Vridsløselille, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.

Lenart Frandsen
Inspektionschef